

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI HAVILAP

Romániában
Egész évre — 620
Félévre — 320
Negyedévre — 170
Egy hónapra — 60
Egy szám ára, pályaudvaron és vidéken is, 3 lej
Bukarestben — 350

Csehszlovákiában
Egy hónapra — 20 ck
Egy szám — 1-20 ck

HIVATAL ÉS NYOMDA
Cluj, Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a szerkesztőségnek címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 146. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5683. Elul 4. — 1923. augusztus 15. Csütörtök

Stresemann

A német birodalom új kormányának élére Stresemann, a néppárt vezérének állította oda a német nép bizalma. Nem először került a kombinációk előterébe a neve. Cuno előtt is emlegették. Nem politika tolt a háttérbe, mert az utolsó években Németország ügyeit nem pártérdek irányítja, hanem a belpolitika, hanem a birodalom egyetlen problémája: a kártérítés. A belpolitikai kérdések elmerülnek a napi szükségletek problémájában, a reformokat az ország napi igényei diktálják, minden kérdés a márkának, tehát a gyomornak a kérdése. Belpolitikát csinálni, pártpolitikai értelmezésben, úgy ahogyan a békében a pártok egymással szemben állottak, most nem lehet seholy, de különösen nem lehet Németországban. Hatalmi versengés van a parlamentben és a parlamenten kívül, az erők összecsapnak, vitákban a parlamentben és a fegyverekben az utcán: ez a forradalmi állapot velejárója. Ha a kormányzás átvétele komoly formában felmerül, nem pártérdek az irányadó a kormány tagjainak a megválogatásában, hanem az egyetlen érdek: melyik az a felkészült diplomata és még inkább, melyik az a nagykonceptiójú pénztékintély, gazdasági elme, aki kifelé eleget tud tenni, tudja az ország kötelezettségeit befelé, éppen azért, mert a hitelező külföldi bizalommal van iránta, megnyugvást és nyugodt munkát tud az ország számára biztosítani.

Eddig csak Rathenau volt az, aki az antant bizalmát meg tudta nyerni, aki fizetési tudott anélkül, hogy a német nép rabszolgárobotot végzett volna, aki nyugalmat teremtett, aki megteremtette a munka nyugalmát és a békességes idők hangulatát hozta magával. Rathenau megölték, a reakció eltette láb alól és az előrelátók már akkor megmondották, hogy a Rathenau ért golyó Németországot találta szíven. Utána Cuno-tól várták Rathenau munkájának folytatását. Cuno megbukott, mert a passzívitás erőszakos politikájához nyult. Most Stresemannt állították a birodalom élére, mert higgadt, elfogulatlan elme, aki, ha nem is haladó pártnak az élén áll, mindenesetre olyan párt élén, amelyik hű a köztársasági eszméhez, néhány szélsőséges tagjától eltekintve, távol áll a felforgatóktól. De Stresemann nemcsak higgadt és megdöntött politikus, kitűnő pénzügyes, a kereskedő rutinjával, aki alacsony sorból küzdött fel magát előkelő gazdasági szaktekintély. Stresemann nem is törtető politikus, hiszen kancellár lehetett volna már, ha akart volna, de bevárta azt az időt, amikor senki másra nem számíthat az ország, amikor kivüle jobbat, körütekintőbbet nem találnak, amikor nem az ambíció, hanem a kötelesség parancsolja, hogy a birodalom ügyeit intézze. Válságos időben vállalta a megbízást és ha vállalta, számolt a válsággal és számolt a maga erejével. Lehet, hogy meg fog bukni, a jelek azonban Stresemannnak kedveznek. A német nép megnyugvással adta sorsát a kezébe, ez a megnyugvás azonban még nem jelenti a sikert. Egy szétzilált ország szétzilált népe mindenkinben, aki vállalkozik rá, hogy segítsen rajta, megmentőt lát. Sokkal jelentősebb, hogy a francia kormány, vele az antant — pedig csak órák teltek el kormányrajutása óta — Stresemann mellé áll olyan ígérekkel, amelyek Középeurópa megbolygatott nyugalmát talán helyre tudják állítani. Ez több a német nép bizalmánál, mert a hitelező bizalma ez, aki nem érzelmek és nem hangulatok, hanem reális lehetőségek után megy. Ez a bizalom az antant

számára pénz. Németország számára nyugodt munka, Európa számára béke.

De Stresemann egyelőre csak ígéret. Németországot súlyos krízisek rázzák. A márka javult ugyan kormányrajutása óta, de ez a javulás csak morzsákat jelent. Drágaság és inség zaklatja még mindig az országot. A drágaság és inséget pedig eltüntetni varázslatos gyorsasággal nem lehet. Idő kell hozzá és pénz. Ha Stresemann időt kap, talán a pénzt is megszerzi. Németország sorsa és vele Európa nyugalma idén mulik, azon az időn, amelyen keresztül kell gázolnia az új kancellárnak. Súlyos idő, erős és egész ember kell

hozzá. Mert Stresemann jobbról és balról felforgatókkal áll szemben. A jobboldali felforgatók a föld alatt, a baloldali felforgatók nyíltan robbantják ki erejüket, hogy Németországnak ezt az elgyengült idejét céljaik megvalósítására használják fel. A monarchisták és kommunisták a zürzavarnak ezeket a pillanatait akarják felhasználni, hogy ledöntsék Stresemannt és vele ledöntsék az egész birodalmat. Minden azon mulik, elég erős lesz-e az új kancellár. Ha elég erős lesz és átgázol a krízis napjain, Középeurópa békéjét adja vissza. A nyugalom és a béke az ő kezében van.

Averescu kritikusa órái

Argetoianu kiválása szétbontja a pártot. Averescu mindenáron vissza akarja oszabítani Argetoianut

(Bukarest, augusztus 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Averescu-párt kebelében megindult bomlás az utóbbi napokban tetőpontját érte el. Az Argetoianu és a párt vezetősége között kitört konfliktus egyre jobban elmérgesedik és amint előrelátható volt, széjjelrobbantja a párt kereteit. A bukaresti ellenzéki lapok már arról írják, hogy Averescu pártja likvidálás előtt áll. Az „Adeverul“ szerint az Argetoianu-konfliktus pártjának szerencsétlenségére sokkal nagyobb hullámokat vetett, mint ahogy azt várni lehetett volna. A személyi torzalkodásnak induló incidens ma már a párt generális ütközőpontjává lett és ha Averescu pártja megbukik, annak egyedüli oka az Argetoianu-konfliktus.

Argetoianu hajthatatlan

A „Presa“ beavatott körökből arról értesült, hogy Averescu tábornok újból megkísérelte Argetoianut lemondási szándékától elteríteni. A két pártvezér között az utolsó megbeszélés tegnap délelőtt folyamán folyt le, amikor Argetoianu kategórikusan leszögezte, elhatározása megmáshatatlannak és lemondását semmi körülmények között sem hajlandó visszavonni.

A „Presa“ értesülése szerint Argetoianu-nak a pártból való kiválása felbolygatta a párt vezetésével már régen elégedetlenkedők nagy számú táborát. Az elégedetlenkedők között első helyen Goga Oktávián áll, aki tegnap Bucsan volt belügyi államtitkár utján levelet juttatott el Averescuhoz. Goga levelében a párt politikai hibáira vonja fel Averescu figyelmét. Szerinte a párt vezetősége két politikai baklövést követett el. Az egyik, hogy hallgatva a párt egyes tagjaira, kiélezte az Argetoianu-incident, a másikat Averescu tábornok követte el azzal, hogy Marghiloman pártjával fúziós tárgyalásokat kezdett.

Goga szolidáris Argetoianuval

Goga Oktávián levelét azzal fejezi be, elvárja Averescutól, hogy a párt külső és belső ügyeiben haladéktalanul tiszta helyzetet teremtsen. Hozzáfűzi azt is, hogy nem érdemes időt vesztegetnie egy pártban, amely energiájának jórészt kicsinyes intrikákra pazarolja. Abban az esetben, ha a párt vezetősége és a Marghiloman közötti tárgyalásokat nem szakítják meg, neki nincs mit keresnie a pártban.

Ami Argetoianu ügyét illeti, Goga leszögezi, hogy teljes szolidaritást vállal Argetoianuval. Jellemző, hogy Goga, noha meghívást kapott az Averescu-párt calarasi népgyűlésére, a gyűlésen nem vett részt, hanem Bucsan volt államtitkárrel képviseltette magát,

ő maga pedig Karlsbadba utazott. A párt helyzete annál kritikussabb, mert a párt vidéki szervezetei Argetoianuval rokonszenvezett és így kiválni készülnek a néppártból.

Averescu újra tárgya

Bukarestből jelentik: A „Lupta“ arról értesül, hogy Averescu tábornok a helyzet kényszerítő hatása alatt újból megbízottakat küldött Argetoianuhoz, hogy kíséreljék meg lemondásának visszavonására. Argetoianu jelenleg breastai birtokán tartózkodik és így a megbízottak csak holnap térhetnek vissza a válasszal. Averescu megbízottai fel vannak hatalmazva arra, hogy Argetoianunak lemondásának visszavonása esetén Averescu nevében bármilyen ígéretet tehetnek. A főváros politikai közvéleménye feszült figyelemmel várja Argetoianu válaszát.

Az új német kormány

Berlin, aug. 15. Az új német kormány a következőképpen alakult meg:

Kancellár és külügyminiszter: Stresemann (néppárti), alkancellár és ujjáépítési miniszter: Robert Schmid (szociáldemokrata), pénzügyminiszter: Hilferding (szociáldemokrata), belügyminiszter: Sollmann (szociáldemokrata), gazdasági miniszter: Rammer (néppárti), igazságügyminiszter: Oeser (demokrata), hadügyminiszter: Gessler (demokrata), népjóléti miniszter: Luther (néppárti), munkaügyi miniszter: Brans (centrum), postaügyi miniszter: Griesbert (centrum).

Megkezdtek az orosz-román kereskedelmi szerződés tárgyalását

Bukarest, augusztus 15. Tiraspolban az orosz és román műszaki delegátusok megkezdtek az orosz-román kereskedelmi szerződések tárgyalását. A kereskedelmi tárgyalásokkal egyidejűleg megkezdődtek a katonai tárgyalások is, amelyet román részről Anton Ivanovici tábornok, orosz részről pedig Bobriseev népbiztos vezet. A katonai tárgyalások véglegesen meg fogják oldani a Dnyesztermenti front függő kérdéseit.

Forradalmi kormány Görögországban

Athén, augusztus 15. Ma megalakult a forradalmi kormány. Az új miniszterek hosszas tanácskozást folytattak a katonai parancsnokságokkal, majd nyilatkoztak a forradalom céljáról, amely szerintük egyértelmű az alkotmányos rend helyreállításával.

Ítélet a Sztambulinszky-pörben

Szófiából jelentik: Kedden kimondták az ítéletet a Sztambulinszky-kormány tagjai felett. Négyet közülük halálra, kettő életfogytiglani, a többieket háromtól öt évig terjedő börtönrre ítélték.

A régi zsidó Prága

Rabbi Löw szobra. — A zsidó föllírásu feszület. — A régi temető legendája.

Csupa új ház, mintha tegnap avatták volna; csöndes nagy paloták, a prágai tisztaság és rend az utcákon, mégis megremegsz, amikor a zsidó negyedbe érsz; a multak szele borong ezen a részen. A gótikus kis zsinagóga, az Altneuschul merészen felszökő cserépfödele tűnik föl, de a félkörbe ívelő nagy ablak az ősi nagy templom alsó részén, borusan mered rád, süppedőn, egy elveszett világ fölött emlékezik. Már vidámabb, formában is frissebb a zsidó községháza héberbetts nagy órájával, kedves rácsozott gömbölyű tornyával.

Kissé odébb ódalog az ember és az új város háza bejárójánál ott látja a Husz szobor alkotójának, Saloun profeszornak Löw szobrát. Magas, szikár alakja, hullámzó szakála, fönt kiszélesülő hosszú baretje, karmos keze, fölszántott homloka alatt üreges maga elé nézése egy misztériumoktól alátámasztott dohos világ. Védekezik a másik világ ellen, amelyet a művész rózsát nyújtó fiatal leánya — a rabbi leánya — meztelenségében mutat. Baloldalt a rabbi lába alatt, ösztövére farkas áll; a rágalom és rosszhiszeműség és kiméletlenség viosorgó szimbóluma. A szobor föllírása a prágai zsidó régi-ségeken látható finom metszésű héber betűk abreviaturái: רב לוי בן בעצל. Rabbi Löw ben Becalél.

A pompázó zölddel övezett Hradsin káprázata a hidak felé vonz és a közeli Károly-hidón az arany Krisztus előtt — a prágaiak történeti szobornak mondják — muszáj megállnod. Fénylik rajta minden a nyári napsütésben, legragyo-góbban — a zsidó szavak קדוש קדוש ד' צבאות — Szent, szent a Seregek ura. A betűk az aranykoronás Krisztus testét övezik nagy körben. Mesterséges sziklából emelkedik a fából való kereszt. A szikla legtetőjén repülésre kész bronz-sas, oldalában három barokk tábla, rajta réz-írással megörökítve csehül, németül és latinul a kereszt történetje. Ime a baloldali pajzs német szövege:

Dreihelliges Heilig, Heilig, Heilig,
zu Ehren Christo dem gekreuzigten.
Aus Straffgeldt
Eines
wider das Heylige Creutz
Schmähenden Juden

Isten lábánál...

— A történelem regénye —
Írta: Sas László
16. Isten lábánál

Makpeláb arlangja előtt a réten felgyüle-keztek a népek. Lehajtott fejjel állottak egymás mögött a keménymellű legények, kesergéstiket arcuk merev hallgatásába szorították. Az aggókk keserű nyögésüket küldték fel a magosba, az asszonyok jajjukat nem takarták, panaszuk végnélküli volt, mint szemük csorgó könnye. Riadt gyermeknép a sátorok közül bámészan tekintett a rét gyászoló sokadalmára, elkapta az anyák jajját, megittatta magát véle és reszketett a láthatatlan félelemtől.

A barlang szájánál Khéth két fia örködött. Bent a föld sötét termében meghajolt mélyen öt kemény derék. A setéségek ernyedten betakarta őket, szemükre vakságot zudított jajjuk fekete fellege. Szívük bennán meglapult testük kifürkészhetetlen rejtekében. A halál fehér, patyolatruhájában némán feküdt a kősrban Ávrám.

Künn reszketett a nép. Borzongás rengette meg vállukat és futott át haragosan gerincükön, mintha fentről ereszkedett volna le, irgalmatlan karommal, hogy husukba érezzék a sajtást, ami kiapadhatatlanul bugyogott fel a szívükből. Az állatok Mamré alatt értelmetlen kiáltozással panaszkodtak. Megkeseredett a fű a föld termékeny hátán és poshadttá erjedt a víz a kicsurrano forrásból. A fák lombja fáradtan lekonyult. Setét kiáltozó madarak gyülekeztek meg rajta és rémüldöző panaszkodásukat lezudították az emberek sötét halmára. Keserű volt a levegő ize és fakó a nap fénye és égi csudára dér ereszkedett alá, mintha a tér hideg

von
Einem Hoch Löbl: Königl: Tribunal
Apellatorium
aufgerichtet
Im Jahre Christo 1696 dem 14
Herbsth Monat

A nép fantáziája egy gyerekről szól, akit a hidór nem engedett át a Moldva tulsó partjára. Az ör azt mondta, hogy zsidók elkarhoznak, ha átmennek a szentek hidján, mire a fiu kijelentett, hogy nem is igaz szentek, akik a kiválasztott népről így gondolkoznak.

— Ti megöltétek a Megváltót, felelt erre az ör.

— Azt csak a gonoszok állítják, hogy ártsanak nekünk.

Egy lovag éppen arra lovagolt akkor. Halotta a gyerek és hidór vitáját és valahogy úgy értette, vagy úgy akarta érteni, hogy a gyerek gyalázta a feszületet. A lovagnak akkor aranyokra volt nagy szüksége. Lefogatta a fiut és halálra íteltette. A haláltól azonban hitközsége mentette meg az ártatlan gyermeket, följánlván annyi aranyat, amennyi a fiu sulya. A lovag most már életmentője lett a zsidógyermeknek, magához vette az aranyat, egy részéből beara-nyoztatta a szobrot, föléje pedig a héber szent-séget íratta.

Jámber asszonyokat többször láttam a hid szentjei előtt térdelni, de az inponáló aranyfeszület előtt sohasem. Nem hinném, hogy szándékkal kerültek volna el a templomba is beillő művészi szobrot. Ajtatoskodó célokra az aranyfeszület inkább a bámuló idegenek miatt, nem alkalmas.

Valami visszavonzott a zsidónegyedbe. Tespedt nyári csönd, tilkadt nyugalom az év-százados néhány köemlék körül, a chevra ka-discha háza mellett a régi temető magasan el-kerítve. Két öreg nő és egy pipázó szakállas emberke várják az idegeneket.

Nem tesz borus benyomást a régi temető. Lombos fák borulnak a földbe süppedt, dült, egymásra tapadó, hegyes kupba végződő sir-kövekre. A zsidók nem mozdulhattak Prága ghettojából és a temető szűk telkén nem fért

könyneit hullajtotta volna.

Khéth két fia letekintett a barlang mélyébe. De szemét ijedten kapta el onnan. Vakító fény csapott le rája, mint az ölyv. Fehér felhőző fény gyulladt a kősr körül, a világosság min-denható hatalmával mutatkozott meg ott a halál diadalmas sötétségében. Milliomm fáklya világa lengett egy pillanatra az aggastyán csöndes pihenése körül, bucsuzó ígéretül és utána meg-maradt egymagában a sötétség és a sötétségben tétován öt hajlottgerincű ember.

A nép a réten hangosan felsírt:

— Jaj, jaj, — zokogta, — ki marad meg nekünk, ha ő nincsen többé! Ki fordítja felénk Isten irgalmát, ha elvette tőlünk.

A barlang szájánál Khéth két fia között kihuzott derékkal állott a rejtelmes szolga, hom-loksontja alatt tüzelt a szemé, a szava keményen intő volt.

— Megmarad a fia!

Egyszerre vidító nyugalom költözött az emberek közé. Megszűnt sebzésük feszülő fájdalma, pihenő szelid kedv megérintette őket, megennyhültek tőle. A szolga félreállott, kilépett utána elsőnek Efron, Czohár fia, Eléázor nyo-mában, Izmaél követte és végsőnek arcának jajongó keservével Izsák. Izmaél magához ölelte őt minden népek előtt és fogadkozását kiáltotta a népek fülébe:

— Igérem tenéked Izsák, hogy születésem elsőbbségét néked adom, önszántamból lemondok róla, karom mal és népem karjával megvédelek téged és magamat és népemet országiasod ka-pujába helyezem, hogy ott örködjünk életed nyugalman.

Közösködő fájdalmuk közösködő békéjére magával vonta Izsák féltetvéret gyászoló sátrába. A nép követte tompa robajjal őket, eláradt a töl-

el a sok halott csak úgy, ha rétegesen öt-hat halottat helyeztek el egy sirba, a sirdombokra pedig egymásmögé rakták a márványból és homokkőből való emlékköveket. A szőlőfűrt, a bárány, az oroszán, a sas, az áldásra tartott kézfé, a farkas, a vizkancsó és kehely rendes szimbolikus jelei a sirköveknek, amelyek kö-zött a primitiviek mellett figyelemre méltó mű-vészi alkotások emelkednek ki. Ilyen Hendel asszonyé, a nemesített Jakob von Trauenberg hitveséé, ilyen Aron Simon Spiráé, ilyen, bár gyöngébb terméskőből való és azért viseltesebb a Josef del Medigo del Candiáé és ilyen az egyszerűségében is tiszteletreméltó Jehuda ben Becalél Löw rabbié, akinek népszerű emlékét a Gólem legendája tartotta fönn, aki azonban a tudományos világban alapvető halachikus és bibliamagyarázó munkájai révén került a ha-lhatatlanok közé. A temetőben általában nem dominálnak a szellem arisztokratái. Jehuda Löw kortársa és barátja, David Gans, akit II. Rudolf is audienciára hívott, a „Cemach Do-vid“ híres szerzője, dudvával benőtt helyen nyugszik és e helyet egyszerű sirkő jelöli. Hat-águ csillag a kő csucsán, egy évszám, alatta ökölnagyságn betűkkel mindössze ennyi:

המסך מדר"ר דוד ננו ז"ל בעל צמח דוד.

A lombokon áteső napfény játékában poetikusok a Löw siremlékétől jobbra eső kisebb, de elkészítésükben és elhelyezésükben artisztikus siremlékek: Löw tizenhárom tanít-ványának köemlékei.

Az öreg vezető észrevette, hogy a sirkert rendezés látogatónál jobban érdeklődöm, jegy-zeteket is készítek. Szerette volna nagy tuda-mányát hozzám vágni.

— Hagyja öregem — mondtam — ezeket én majd megtudom a forrásművekből, mondjon el inkább néhány mesét, ami a temetőről szól.

Elvezetett a komor tömegsír mellé, amelybe 1903-ban kétezer exhumált halott csontjait helyezték a városi tanács elhatározá-sából. Itt egy padkára tülünk, szemben a „Taharastein“-nal. Oriási, vastag márványlap ez, amelyen azelőtt a halottakat ülőhelyzetben lemosták.

— Most már ezt is betöltötték — mondta a jó öreg — a halottaknak is parancsolnak. Fekvő helyzetben muszáj forró vízzel meg-tisztítani őket.

— Halljuk a mesét!

— Nem mese ez, uram, való igazság, hányszor győzöttem meg róla! Régésrégen élt

gyesben, töprengő hullgásra. A barmok má legeltek a mező izes füven és a vizet szűresöl-ték, mely hűsen csobbant szájuk elé. Tíz hivita legény követ hengergetett a barlang szájára, hogy lepecsételje ott a halott nyugvóhelyét. Eltertek keservük pihenésére ök is, csak a szolgáltaember maradt magára. Tekintetét rejtelmese lelke minden erejével küldte megegyeszer a barlang sötétjébe és szája mozgásával beszélt oda a kősr csendes pihenőjének.

— Bolyongásod örök pihenőjére megér-keztél, én uram Ávrám. Isten elé készülődél minden napodon, ime bolyongásod multán elju-tottál hozzá. Megtalálkoztál most Véle, akit mindig kerestél. Elindultál tőle, visszatértél hozzá. Benned volt életed megszámlálhatatlan napján, egyesültél véle végezetlen időkre. En uram Ávrám!

A sötétség mélyéből visszabeszélt neki a halott száj.

— Elérkeztem hozzá!

— En uram, Ávrám ígéretet vettél tőlem. Ígéretem felét régen megtettem néked, elhoztam kívánságod asszonyát fiadhoz, hogy életedet el-vigye a késői időkbe. Ígéretem másik felét is megtettem néked, én állottam fiad-dal elköltöz-ködésed bucsuján melletted és ime én állok itt utolsónak e helyen, ahová betelt életeddel elju-tottál. Idősb fiad hűséget esküdt az ifjabbnak. Ki támadhatna még ő ellene, ha Isten is kezét nyugosztalja fölébe. En uram Ávrám, elbocsá-tassz engem?

Utolsó nyilott a sötétség mélyén a ha-lott száj.

— Elbocsátsd téged!

Por szállt az uton. A szolgáltaember, aki hajnalon érkezett, visszatért az estéli alkonyat-on a véghetetlen messzeségbe. (Vége)

Prágában egy fi nagy tudású ifju, Elfogta a vágy istentudományát, napon eltűnt a tudták meg, hog hitszónokot neve egy faluban kap sulyos betegség megérezte közeli gyűlteket, megkér sága. A kitért if a régi zsidóteme elhunyt zsidó le meg mielőtt a p

— Az én mondotta a hald véreimtól ide ho jamat kielégitem lok, kérlek benn testemet a zsidó-

— A megt folytatta a kísé követ állítottak a visszatért katol

hs odamuta

— De nyug talan lelke. Mind ból és fehér halo megy, ahol csóna

Miér

A horvát repa ben tárgy

(Zágráb, au

sitójától.) Zágráb

vosti“ rendkívüli

Radics Istvánnak

kivüli kiadása a k

Julius 21-én

ván Prprios Milánn

mobilon elutazott

Dombai Pál földr

Radics, mint kísé

zott Zágrábtól dr

Begics volt alezre

párt további organi

katonai rend

Egy nappal

Dombai Pál földm

Iván földműves is

nál, aki Svinjara p

Vecsenait, hogy Ra

csónakon. Ez meg

és kíséreit Domba

jáig, ott Radics és

két gokalovai földn

és Seszták Mihály

átevazott velük

a n

A magyar határon

emigránsok vártak

tovább a határtól

hozzájuk. Radicsék

azzal az utasítással

jelentkeztek Domba

Julius 24-én

leben fekvő Berzen

füred irányában fol

Vecsenai az utasítá

Dombainál, akitől e

ruháját kapta, amit

kése után hozott

Vecsenai ezek

dios után és azokat

kanizsán személyese

Még ugyanazna

dr. Krnjevics pedig

A „Novosti“

hozza, hogy a horv

keseredés, mert azt

hagyta őket.

A „Bácsme

szombaton délután

horvát köztársasági

aki a következőket

— Szükséges

Prágában egy fiatal talmudista, éleseszü nagy-tudású ifjú, aki mesterénél is többet tudott. Elfogta a vágy, megismerni a keresztények istentudományát, a teológiát. Ugy is lett. Egy napon eltűnt a gettóból és csak évek múlva tudták meg, hogy kolostorba került, ahol nagy hitazonosokat neveltek belőle. St. Veit mellett egy faluban káplánoskodott, de már fiatalon súlyos betegség rágódott rajta és egy napon megérezte közeli halálát. Paptársai, akik köréje gyűltek, megkérdezték, mi lenne utolsó kívánsága. A kitért ifjú utolsó akarata az volt, hogy a régi zsidótemetőben feküdhessen egy fiatalon elhunyt zsidó leány közelében, aki akkor halt meg mielőtt a plébános elhagyta hitét.

— Az én életem nélküle mitsem ért — mondotta a haldokló — és azért jöttem el testvéreimtől ide hozzátok, hogy tudományom-jamat kielégítem. Most, hogy töletek is elváltak, kérlek benneteket, vitessétek halálom után testemet a zsidó-temetőbe.

— A megtért zsidónak helyet adtak — folytatta a kisérő — és egy felírás nélküli sírkövet állítottak a gyermekek sírhelye tájékán, a visszatért katolikus papnak.

Es odamutatott a sírkőre.

— De nyugalmat azért nem talált a nyugtalan lelke. Minden nap éjjel felé kikel a sírjából és fehér halottas ruhájában a Moldva felé megy, ahol csónak vár rá, csontvázas ember-

rel, a Halállal a csónakban. Átveznek a tulsó partra minden nap. Akár holdvilágos éjszaka van, akár hó terül el a városban, akár vihar csapkodja a hullámokat. Odaát a plébános kiszáll és a csontos Halál követi. Felmennek a várba. A vártemplomban a zsidó plébános az orgona elé ül és egy szomorú, szomorú dalt játszik, mialatt a Halál az orgonafújtatót tapossa. A plébános imádkozik, a hangja is elakad némelykor a sírástól. Isten azonban nem hallgatja meg a szomorú éneket. A torony órája jelzi az éjjelt, és amikor utolsó kongott, az orgona szava elnémul és játékos és taposó szomorúan leszállanak ismét a folyamhoz. A csontember visszaevez a hitehagyott talmudistával a Moldva tulsó partjára és a fehérruhás halott eltűnik.

— Igaz történet, vajjon?

— Igaz-e? Magam hallottam, egy éjjel, Roshason felé, a Hradsin dómjából az éneket, Héberjének volt, amit egy pogrom emlékére szerzett valamelyik prágai költőtudós régi időkben.

Az öreg egy másik mesébe fogott, azonban idegenek jelentek meg a temető ajtajánál.

— Sajnálom, kedves uram, hogy nem folytathatom. Most kezdődik az ületem.

Ezt be kellett látnom. A látogatók amerikaiak voltak, angol Baedeckerrei a kezükben. Még a cseh koronánál is jobb valutájú ország-ból jöttek. A poézis meghátrált az tizlet előtt.

Szabó Imre.

Miért menekült el Radics Horvátországból

A horvát reparációs mozgalomhoz csatlakoznak a szlovének is. Radics Bécsben tárgyal osztrák és magyar politikusokkal. Szóköszönetek nézletel

(Zágráb, augusztus 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Zágrábban nagy feltűnést keltett a „Novosti“ rendkívüli kiadása, amely részleteket közöl Radics Istvánnak elutazásáról. A „Novosti“ rendkívüli kiadása a következőket jelenti:

Julius 21-én reggel nyolc órakor Radics István Prpjos Milánnal, a párt titkárával együtt automobilon elutazott Zágrábról. Koprivnice mellett Dombai Pál földműves házában szállt meg ugy Radics, mint kisérője. Előzőleg már vonaton elutazott Zágrábról dr. Krnjevics, a párt főtitkára és Begics volt alezredes, akiket Radics megbízott a párt további organizációjával, amelyet Begics

katonai rendszer szerint akar végrehajtani.

Egy nappal később, július 12-én ugyancsak Dombai Pál földműves házába érkezett Vecsenai Iván földműves is Delokovcáról, jelentkezett Dombainál, aki Svinjara plébános utasítása szerint megbízta Vecsenait, hogy Radicsot és társait vigyejék a Dráván csónakra. Ez meg is történt. Vecsenai Radicsot és kisérőit Dombai kocsiján vitte el a Dráva partjára, ott Radics és kisérői csónakba szálltak és két gokalovai földműves, névszerint Antolics Mihály és Seszták Mihály

átvezetett velük a Dráván a tulsó partra, a magyar határra.

A magyar határon Premac és Kertész nevű horvát emigránsok várták az érkezőket, majd valamivel tovább a határtól más emigránsok is csatlakoztak hozzájuk. Radicsék innen visszaküldték Vecsenait azzal az utasítással, hogy augusztus 5-én újból jelentkeznek Dombainál.

Julius 24-én Radics társaival a határ közelében fekvő Berzencére ment, onnan pedig Balatonfűred irányában folytatta utját. Augusztus 5-én Vecsenai az utasítás szerint csakugyan megjelent Dombainál, akitől egy csomagot és Radicsnak több ruháját kapta, amit Svinjara plébános Radics szökése után hozatott el Zágrábról.

Vecsenai ezeket a csomagokat is elvitte Radics után és azokat még augusztus 5-én Nagykanizsán személyesen átadta Radicsnak.

Még ugyanaznap Radics Bécsbe utazott, dr. Krnjevics pedig visszatért Zágrábra.

A „Novosti“ ehhez a jelentéshez azt fűzi hozzá, hogy a horvát parasztek között nagy az elkeseredés, mert azt tartják, hogy Radics cserbenhagyta őket.

A „Bácsmegeyi Napló“ zágrábi munkatársa szombaton délután Radics elutazásáról beszélt a horvát köztársasági parasztpárt egyik vezetőjével, aki a következőket mondotta:

— Szükséges volt, hogy Radics eltávozzék

az országból, mert amellett, hogy a belgrái kormány teljes eréllyel lépett fel ellene, biztos tudomásunk volt arról is, hogy Radics ellen merényletet készítettek elő. Radics elutazása különben fontos eseményekkel van összefüggésben, amelyek külpolitikai természetűek és amelyeknek bekövetkezése 10—12 napon belül várható.

Arra a kérdésre, hogy Radics elutazása Koroseccel és Spahóval egyetértve történt-e, a pártvezér kijelentette, nem tudja, hogy az eddigi akciók voltak együtt készítettek-e elő, azonban bizonyos, abban, hogy

a legközelebb várható események a szlovén néppel egyetértőleg fognak megtörténni.

Belgrádi jelentés szerint a „Bácsmegeyi Napló“ munkatársa előtt a külügyminisztériumban megerősítették Radics bécsi tartózkodásának hírét. A külügyminisztériumnak bizonyítékai vannak arra, hogy Radics mikor volt Bécsben és kikkel tárgyalt. A külügyminisztérium szerint mindegy az, hogy Radics visszatért-e az országra, vagy sem, a legfontosabb az, hogy bizonyítékok vannak arra, hogy Bécsben tárgyalásokat folytatott.

Egy ljubljana-i jelentés arról számol be, hogy dr. Korosec, a klerikálpárt vezére, aki eddig Karlsbadban időzött, visszatért Szlovéniába és Mariborban tartózkodik. Karlsbadi tartózkodása alatt hír szerint, tárgyalásokat folytatott a csehszlovák vezetőkörökkel, akiket informált a jugoszláviai politikai helyzet jelenlegi állásáról és állítólag tárgyalta osztrák és magyar politikusokkal is.

— A tudomány jutalma. Berlinből jelentik: A berlini tudományos akadémia matematika-fizika osztálya elhatározta, hogy Stern Ottó doktort, a hamburgi egyetem tanárát a mágnesség mibenlétének kutatása körül szerzett érdemeiért harmincezer márká, dr. Gelb tanárt pedig, az egyetem docensét, az agy patológikus tüneteinek vizsgálata körül elért eredményeier öt ezer márká jutalomban részesíti. Az akadémia értesítője kiemeli a jutalmak idealisztikus voltát, de ma, amikor a napi megélhetés minimuma Berlinben elérte az egymillió márkát, a jutalomdíj még így is — aránytalanul látszik.

— Kolozsváron betiltották a cselédpiacot. A népjóléti minisztérium rendeletére a kolozsvári rendőrség erkölcsrendészeti osztálya felszólította a postaigazgatóság mögötti favágótelepen levő cselédpiacot. Ezentul felhívónként csak az iparkamara székházában elhelyezett hivatalos munkás- és cselédhelyező irodában lehet cselédek fogadni Kolozsváron.

A kolozsvári delegátusválasztások

Heves küzdelem indult meg a olonista frakciók között

(Kolozsvár, aug. 15. Az Uj Kelet tudósítójától.)

Augusztus huszonhetedikén ül össze háromnapos tanácskozásra Erdély és Bánát zsidó parlamentje. Negyedik országgrézi konferenciája lesz ez a nemzeti alapon álló erdélyi zsidóságnak s ettől a konferenciától függ az erdélyi zsidó közélet további fejlődése. Revízió alá kerül a Zsidó Nemzeti Szövetség munkaprogramja, a változott viszonyoknak megfelelően át fogják dolgozni és ki fogják bővíteni.

Természetes tehát, hogy erre a döntő jelentőségű konferenciára az eddigieknél tapasztalt nagyobb arányban készülődnek a cionista eszme köré csoportosult árnyalatok. Olyan fontos problémák kerülnek majd megvitatásra, amelyekhez mindenki hozzá akar szólni, mert mindenkit elevenbevegőan érintenek. Különösen a zsidóság egységes szervezetbe tömörítése az a kérdés, mely körül a leghevesebb harcok lesznek, mint a választási előkészületekből megállapítható. Magában az ugynevezett klacionisták táborában is lényeges ellentétek vannak ebben a kérdésben, melynek eldöntésébe az erősen készülődő mizrachisták fognak súlyosan beleszólni. Tekintélyes ellenzék fog kikerülni a harcias szellemű Poale Cion és a még radikálisabb Ceiré Cion tagjaiból. Mind a négy frakció már jóelőre igyekszik biztosítani magának azt a lehetőséget, hogy minél több delegátussal képviseltethesse magát a temesvári konferencián.

A vidéki választások eredményéből is megállapítható, hogy a negyedik konferencia Erdély legimpozánsabb zsidó konferenciája lesz. A helyicsoportokban egyetlen sékelfizető sem akad, aki nem élt volna szavazati jogával. Kolozsváron vasárnap délelőtt kilenckor kezdődnek a delegátusválasztások a Szövetség központi irodájában. A választási küzdelem itt igérkezik leghevesebbnek s így teljesen nyit kérdés, kik fognak a harcból delegátusként kikerülni.

Wssewolod Mihájlovics Garsin

Ez a legújabb orosz író, aki Németországon át elindult meghódítani a világot és valószínűleg meghódítja majd az olvasóközönségnek igen értékes rétegeit. Ez a legújabb orosz író — hatvan-nyolc évvel ezelőtt született és harmincöt év előtt halt meg: leugrott a második emeletről és összezsuzott testéből öt napos kínlás után kiltözött el a lélek. Harminchárom évet élt mindössze Garsin és négy-öt esztendőn át küzdött a megörülés lidéromyomása ellen. Idegei egyre inkább felmondták a szolgálatot, egyre súlyosabb lehangoltsági és kétségbeesési rohamok nehezédtek rá és egy ilyen roham órájában választotta a halált Garsin gazdag nemesi családból származott, soha nem voltak csunya gondjai és mégsem bírta az életet. Oroszországban az irodalmi közönség nagy csapásnak tekintette Garsin öngyilkosságát és azóta számontartotta elbeszéléseit, de Oroszország határárt csak most lépte át Garsin, talán azért, mert novelláinak vizsgálatán a levegőjük. A novellák egy részének hőse maga Garsin, vagy legalább egy olyan ember, aki életre-halálra birkózik a megörüléssel. És a novellák másik részét sem írhatta volna más, csak az, aki keskeny határmezgyén jár az örültég kaotikus és kódos, szörnyű és tarka világának szélén.

Két novelláskötet jelent meg most németül, nagy feltűnést keltve és a két novelláskötet reprezentatív darabja a „Vörös virág“. A mese hőse egy fiatalember, aki ideggyógyintézetben van megfigyélés alatt. A fiatalember sétál a kertben és ott egy virággyban pipacsokat fedez fel. Vörösvörös pipacsokat és ezek a vörösvörös pipacsok zavaros szeme előtt vérfoltokká válnak, olyan varázok, amelyeket emberi vér festett vörösré. A fiatalember tehát mindig a virággy körül settenkedik és egymásután leszakítja a pipacsokat: kiirtja a szörnyű vérfoltokat a kertből. Közben pedig vivja a nehéz harcot saját magával, mert tudja azt, hogy egy kényszereszne hatalma alatt áll, amikor vérfoltoknak, vérrrel festett virágoknak látja a vörös pipa-

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kulturprogramja

A temesvári negyedik országközi cionista konferencia munkatervéből

(Kolozsvár, augusztus 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az az erjedési folyamat, mely az egész világ zsidóságában megindult: melynek új irányokat mutató tendenciája a karibadi cionista világkongresszus izgalmas tanácskozásában érte el fordulópontját, nem kerülte el Erdélyt sem. A megnövekedett problémák készületlenül találták a zsidóságot, mely menthetetlenül visszahull a mindent felörlő agóniába, ha nem igyekszik megfeszített erővel behozni a mulasztottakat. De sajnos, az erdélyi és bánági zsidóság tekintélyes része még nem is tudja, mivel maradt el más országok zsidósága mögött s még kevésbé tudja, miként pótolhatja s ha már lerotta múltbeli kötelezettségeit, milyen életbevágó feladatok várnak rá a jövőben.

Ezeket a súlyos és többszörösen komplikált problémákat akarja nemcsak letárgyalni, de meg is oldani a negyedik országközi cionista konferencia Temesváron. A temesvári konferenciának az egységes zsidó szervezet és az általános zsidó kérdések mellett legfontosabb programja az erdélyi zsidóság kulturális kérdéseit lesznek. Erre vonatkozólag az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség titkári hivatala részletes referátumot dolgozott ki, melynek a népszerűségi kérdésekkel foglalkozó részét itt közöljük: A cionista nevelőmunka a múlt évben minímális volt. Cionistáink legnagyobb része csak épen az általános fogalmakat jegyezte meg magának, azonban cionista képzettsége egyáltalán nincsen. Különösen szomorú, hogy a fiatalabb rendszeres cionista nevelése nem folyik azzal a tempóval, mint ahogy az szükséges lenne, kivéve egy-két lelkes és derék Burschenschaftot, így a marosvásárhelyi, szásmegényi.

A mozgalomnak csak abban az esetben lehet gyökeres sikere, ha tényleges cionista nevelőmunkát végzünk. Korunkunk elegendő arra néhány itt-ott megrendezett előadás, melynek műsora zsidó tárgya ugyan, de ténylegesen nem reprezentálja irodalmunkat, kulturánkat.

A Szövetség munkakörének második döntően fontos ágazata a nevelőmunka rendszeresítése. Há kell szólni magunkat, hogy a következő évben rendszeres nevelési programot vizsgálunk keresztül és pedig egységes munkaterv alapján. Első feladatunk egy olyan gárdának megteremtése, mely a nevelőmunkára alkalmas. Örömmel kell megállapítanunk, hogy ez a gárda nem hiányzik, csupán össze kell fogni és irányítani. Mindenekelőtt tehát számba kell venni azokat, akik előadások tartására alkalmasak és havonként legalább egy előadást legteljesebb kötelezettséggel vállalnak. A központi kulturális bizottság teljes nevelési programot fog kidolgozni, melynek irányelveit itt adjuk:

A nevelés három irányban folyik: a) cionista mozgalom megismertetése, alapfogalmak és irányzatok tisztázása, b) a Palesztina-kérdés ismertetése, c) zsidó irodalom és történelem. Minden hónapban a helyi csoportok legalább egy előadást rendeznek. Az előadás tárgya minden helyi csoportra nézve ugyanaz, sőt a rendszeres nevelés kedvéért a Központ előre ki fogja dolgozni az előadások teljességét és témakörét.

Ezt a minden csoportnál keresztülvitt előadásokhoz nyolc hónapra tervezzük. Hogy állandó érdeklődést és közönséget biztosítsunk, minden előadást szavalattal és más könnyebb számmal kötik össze, lehetőleg zsidó énekszámokkal. Külön kulturális osztály fogja a verseket, dalokat a csoportoknak megküldeni, úgyhogy minden csoportnak csak a technikai rendezést kell megoldania. Ezzel a rendszerrel el akarjuk érni azt is, hogy minden csoport körén belül állandó műkedvelőgárda alakuljon ki. Jelezni akarjuk azt a szempontunkat, hogy a jobb műkedvelőket más és más városban szerepeltessük.

A rendszeres előadások mellett rendszeres kulturális vezetés alá akarják vonni a csoportok által rendezendő estélyeket. Sajnálatos kell konstataciónk, hogy az egyes csoportoknak az ilyen

estélyek rendezésénél hihetetlen nehézségeket kellett legyőzniük a program összeállításánál. Mindenekelőtt gondoskodni fogunk arról, hogy a legelőnyösebb anyagi feltételek mellett zsidó hivatásos művészeknek egy csoportja álljon rendelkezésre. Azzal a kötelezettséggel, hogy ezek, mint a kulturális osztályunknak aktív tagjai, cionista felelősséggel mennek általunk meghatározott vidéki estélyekre. Erre vonatkozólag már igen sok kitűnő művészt sikerült megnyerni úgy, hogy az az akciónk teljes sikerrel fog járni. Biztosítani kívánjuk ezáltal, hogy a csoportjaink, vagy bármilyen zsidó közület által rendezett estélyek minőségileg a lehető legmagasabb és az illető vidék legnagyobb kultúrájának legyenek. A másik nagy feladatunk az estélyek előkészítésében az előadások tárgyának a kiválasztása. Ezt egy zsidó írókból és művészekből álló bizottság végzi s így a csoportok lehetőleg kész programot kapnak, természetesen mindenütt a helyi viszonyok, a helyi erők figyelembevételével.

Ennek a rendszeres és becsületos keresztülvitelét programunk egyik főpontjának tartjuk. Ezzel kapcsolatosan szükséges egy országos kulturális és egy szinpartoló testület létesítése. A konferencia előtt indítványozni fogjuk, hogy minden csoport által rendezett estély jövedelméből kettő-öt százalékot a kulturálisra kell fordítani. E kulturális csoportok vagyona volna és ebből gondoskodunk a darabok és más kellékek beszerzéséről és sokszorosításáról. A szinpartoló egyesületnek célja szintársulataink munkájának előmozdítása és támogatása. A kulturálisra vonatkozóan a kulturális bizottság külön szervezeti szabályzatot dolgoz ki, mely szerint annak kezelése a szövetségtől függetlenül történik és csak estélyek, előadások megrendezésénél, honoráriumok céljaira szolgál. Egyben azonban ezzel elérjük, hogy a vidéki estélyek megrendezése sokkal kevesebb kiadással fog járni, mert egyszeri beszerzéssel tudjuk keresztülvinni a dolgot. Szinpartolóknál példánál a csoportok kapnak szerepeztve, rendezői utasításokkal a darabot, sőt ha a fejlődés kívánatosan előrehaladott lett, még a díszleteket is a kulturális bizottsághoz kell küldeni és pedig olyan díszleteket, melyeket elsőrangú művészeink csinálnának.

A kulturális munkának sportrésze ugyancsak önálló vezetés alá kerülne. Az iskolaprogramról és a vele kapcsolatos problémákról szakreferens fog előterjesztést tenni.

Ha művészi kivitelt vársz, ha vásárolni szeretnél, akkor menj el Marosvásárhelyre és tekintsd meg a

SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermelt
Asztalosok furniáruházaikat legolcsóbban itt szerezhetik be

Legolcsóbban fest, tisztít az
UNIO
gőzmosógépgyár
Cluj, C. Reg. Ferd. 133
1888

Eredeti gyári árak!
Eredeti gyári árak!
"HELIOS"
kötött-szövött áruháza lerakata
Cluj, Piața Unirii
(Főtér)
7.

Óriási választék kötött és szövött árukban, harisnyák és keztyűkben!

csokat, de nem tud védekezni a kényszereszmé ellen. Az ápolók látják a harcot a pipacsok ellen és így megpocsékolják az itélet a virágok ellensége felett: kényszerzubbonyba öltöztetik Garsin novellájának hőst. És a novella most megrázóan, félelmesen, idegtépően mondja el azt, mit jelent egy félig még öntudatos ember számára, ha kényszerzubbonyba öltöztetik testét. Garsin hőse mosdulatlan bennül, ágyához van láncolva, kiszolgáltatott zsákmány az ápolók brutalitása számára és most végleg felborul lelki egyensúlya. Egy pipacs még megmaradt a virágágyban és ennek a pipacsnak is pusztulnia kell... Éjszaka van, az ápoló elaludt, az örült emberföltötti erővel szabadítja ki lesoványodott, összeesett testét a hálóyból, az ablakfényre kuszlik, összeszorított foggal szétfeszíti a vasrácsot, kibújik az ablakon, az éjszakai sötétségben megtalálja a pipacsot, azután visszántorgott a cellába és lerokkad az ágyra, meghalni a rettenetes erőfeszítés után. Amikor az ápoló felébred, halva találja a beteget az ágyon, kezében a szétmorzsolts pipaccsal... Aki ezt a novellát este olvassa el, az nem alszik azon az éjszakán, de aki ezt a novellát elolvasta, az nem felejt el többé egy életen át: és nem felejt el azt, hogy Oroszország démonikus írói között magas rangja van Wssegolod Mihajlovics Garsinnak, akiről nem tudott idáig Nyugat-Európa, noha hátravannyo év előtt született és harmincöt év előtt agrott le a második emeletről, mintán hasztalan küzdött egy súlyos lehangoltsági és kétségbeesési rohammal.

Megjelent
A világhírnévű és Végzetes való menekülés
SAS LASZLO
ISTEN LÁBÁNÁL
Cionista regénye
A csúfodottnak, az elfáradtnak, a csüggedésnek pihenés és meggyógyulás.
Ara fementes papíron, szines tárcsákkal 60 lejt.
A szép könyv kedvelőinek 300 szamosott példány készült finom könyvnyomtatásban, összes költségekben 300, 240, 200, 160 és 120 lej áron.
Kapható az Uj Kelet könyvnyomtatásában Cluj és minden jobb könyveskereskedésben.

Nagy occasio!
Harisnyák, keztyűk, kötött kabátok eredeti gyári áron árusítatnak a
SPORT
kötött-szövött áruháza, Cluj
Cal. Reg. Ferdinand 16.
Állami hivatalnokoknak külön engedmény

Delegátusválasztások 19-én, vasárnap 9-től d. u. 7-ig
a központi irodában. Minden eskelfező adja le szavazatát

A német

Vándorszón

(Berlin, aug. 15.) A zavargás éjszakán várattl ország minden r fosztogatásokról, rálásokról érkez galom terjed.

A kommunista döttek szé

ahol izgalmat munka felvételét folyik a szakszer kommunisták kö munistapárt fel válság által teren a ha Még nem lehet oldali elemek, v

Stresemann

Str

Berlin, aug. 15. délután bemutatko programbeszédet m ipari és kereskede arra kért, támogás bocsássák rendelkez beszédében oda k akkor lehet igazán vállallják az állam

(Kolozsvár, s

sithjától.) Delután tozik a szerkesztő hérszagu nyomorus kilincselnek egym sukát kitergetik köztük) aki az igaz ródó fanatizmussal, get ki és a régi a rak beléből olvastál nyok méhében tur immár századszor. Aztán kinos rendbe és kevés kényszere jára. Mások reggel lakásukat valaki k gyerekestül az utc

A Napoleon-s méltódk meg azers ből néha a Sors p áldozatának vérebe, markába, az agyát dösiti össze, ugyh zürös kőszba züllü nek idegét, agyát az étellel és saját tehetetlenül kerül koholba.

Tegnap délut kilincselte be hozzá robuztus testét. drótozott a ruháján tenyényi lyukakon rőtvrös melle. Cs ember. Ahogy bej nyomorúság tenné lenül a zsebünkbe Közben rátéved a uton megáll a kez nyájából mélyentül az értelemtől és a arcáról leri az elté gyámoltalansága. N szelni akar.

— Esett em mély hangon. P azután. Tulajdonk csizmadia lettem. Hétköznap dolgoz

A német kommunisták át akarják venni a hatalmat

Vándorszónokokkal agitálnak. Ujabb súlyos zavargások. Az antant az új kancellárban bizik

(Berlin, aug. 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) A zavargások a hétfőről-keddre virradó éjszakán váratlanul újból kirobbantak. Az ország minden részéből véres összeütközésekről, fosztogatásokról, rablásokról, erőszakos rekvirálásokról érkeznek jelentések. A sztrájkmozgalom terjed.

A kommunisták vándorszónokokat küldtek szét a nagyobb városokba, ahol izgalmat szítanak és megakadályozzák a munka felvételét. Több helyen erős küzdelem folyik a szakszervezetek és sztrájkra igazító kommunisták között. Már bizonyos, a kommunistapárt fel akarja használni a kormányválság által teremtett labilis helyzetet a hatalom átvételére.

Még nem lehet tudni, kik győznek: a jobboldali elemek, vagy a szélsőséges szocialisták. Stresemann kabinetje ma délután mutat-

Stresemann devizákat kér a nagytőkésektől

Berlin, augusztus 15. Az új kormány ma délután bemutatkozott. Stresemann kancellár nagy programbeszédet mondott, amelyben elsősorban az ipari és kereskedelem képviselőihez fordult, akiket arra kért, támogassák a birodalmi kormányt és bocsássák rendelkezésére devizájukat. A kancellár beszédében oda kulminált, hogy a helyzeten csak akkor lehet igazán segíteni, ha a nagytőkések átvállalják az államgaranciákat. A zavargásokra vonat-

kozik be. Párisi hírek szerint a francia kormány meg akarja könnyíteni Stresemann feladatát és kijelenti, fokozatosan megszünteti a Ruhr-megszállást, mielőtt az új német kormány megfelelő biztosítékokat ad a jóvátételre. Poincaré azt kívánja, Stresemann szakítson Cuno merev politikájával. Franciaország nem kívánja Németország gazdasági romlását. Stresemann személye ellen hivatalos körökben nincsen elfogultság. A francia sajtó

az új kancellárt kesztyűs kézzel kezeli.

Az Egyesült Államok, mint Washingtonból jelentik, még mindig nem lát elég okot arra, hogy az európai kérdések tekintetében elfoglalt tartózkodó álláspontjából kilépjen. Ezért az angol jegyzékre nem fog válaszolni.

Londonban szintén rokonszenvesen fogadták Stresemant, mert azt remélik, hogy az ő kormányja, amely a középut politikáját folytatja, alkalmas lesz az ellentétek kiegyenlítésére.

kozólag a kancellár megjegyezte, hogy a munkásság izgatottságát, a felelőtlenek által rendezett sztrájk összeomlása miatt, megérti. Kérte a birodalmi gyűlés tagjait, szavazzanak bizalmat a kormányra.

Ezután a pártok szónokai szólaltak fel, akik a kommunisták kivételével, támogatásról biztosították a kormányt és nagy többséggel bizalmat szavaztak.

Nyakán ül a sors...

Egy rongyos pótláról, aki ember volt és elesett

(Kolozsvár, augusztus 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Delutánonként néha panoptikumválnak a szerkesztőségi szoba. Megtalik fülledt, nehézszerű nyomorúsággal. Kisiklott sorsu emberek kilincselnek egymásután és rángatózó embersorukat kitergetik a szerkesztőségi asztalra. Van köztük aki az igazságot hajszolja évek óta gyötörő fanatizmussal, halom bélyeges okmányt tereget ki és a régi augurok mintájára, akik madarak beléből olvasták elő az igazat, a poros okmányok méhében turkál és diadalmasan fedezi fel immár századszor, hogy hol sikkadt el az igazság. Aztán kínos rendbe szedi össze foszlott papírjait és kevés kényszeredett biztatással tovább indul útjára. Mások reggelre kelve arra ébredtek, hogy a lakásukat valaki ki húzta alóluk és asszonyostul, gyerekestül az utca kövére hulltak ki.

Elvetélt emberek

A Napoleon-szívű puposok öröktragédiája ismétlődik meg ezerszámra. Különös gonosz szeszélyből néha a Sors pár csöpp költői vénát csöpögőtet áldozatának vérebe, aztán suszterdikicset nyom a markába, az agyát naiv, logikátlan filozófiával ködösíti össze, úgyhogy a dikics, a vers, a filozófia zürös káoszba zúlik össze, míg végül gazdája, akinek idegét, agyát a belső tűz felette, összeomlik az étellel és saját magával vívott meddő harcoba és tehetetlentül terül el a mindent kiegyenlítő alkoholba.

Tegnap délután is a Sors egy kiebrudaltja kilincselte be hozzánk. Fantasztikus rongyok fedték robusztus testét. A lábára ormótlan bőrdarabot drótozott a ruháján megszámlálhatlan folt és lyuk. A tenyéryei lyukakon keresztül elővillant bozontos, rőtörös melle. Csupa rongy és lyuk az egész ember. Ahogy bejön a szobába, mintha az eleven nyomorúság tenne bemutatkozó látogást. Önkéntelenül a zsebünkbe nyulunk apró pénz után kotorni. Közben rátéved a szemünk a vendég arcára és télton megáll a kezünk. Kemény, boltozatos koponyájából mélyenülő, fájdalmas szemek csillanak elő az értelemről és az alkoholtól fátyolozottan. Az arcáról leri az eltévedt, félrecsuszott emberek tétova gyámoltalansága. Nem alamizsna kell neki. Beszélni akar.

Férfi sorsa a nő...

— Esett ember vagyok — kezdi alkoholos mély hangon. Póka István — mutatkozik be azután. Tulajdonképpen költőnek születtem, de csizmadia lettem. Megházasodtam, boldogan éltem. Hétköznap dolgozam, vasárnap kimentünk az asz-

szonnyal a zöldbe és ezenfogva jártuk be a virágos rétet. Nagyon szerettem — révedez el. Jött a háború, katona lettem. Öt évig hányódtam a frontokon, a tetvekben, a nyomorúságban és a szenvedésben. Kilencszázötvenhétben orosz fogságba kerültem. Ott csiszolódtam ki. Versek öngyanyantak ki belőlem és hazagondoltam az asszonyra, akit az istennél is jobban szerettem. Mikor hazakerültem, az asszony tizedik szeretőjével élt együtt éppen.

Elgondolkodik mélyen, erősen. A feje lecsuklik a mellére.

— Nem bántottam, — teszi azután hozzá csendesen — csak megbomlott bennem valami és itt hátul a tarkomra nehezedett a tás, azóta mindig itt ül a fejemen. A szívem meg kinlóva felcsuszott a torkomig, ha a torkomra teszem a kezem, most is érzem a dobogását. Próbáltam visszazsorítani. Nem ment. Locsolni kezdtem szesszel, hogy ne fájon. Mégis fáj.

Elhallgat, a szemét idegesen futtatja végig a falak szines plakátjain.

— A műhely elment — int a kezével lemondólag. Pedig jó munkás voltam, de a bánat dologtalan görcsbe húzta össze a kezem. Csatornatisztítás most a mesterségem. Nem szégyenlem, mert ez is munka. Hoztam egy verset, ha közölnék, hogy megismerjék a nevem, akkor talán ki tudnám rángatni magam a csatornák mélyéről — és már nyújtja is az akombakomos kéziratot.

Itt adjuk a verset:

Találkozás

Fenséges gondolat mit szívemben hordtam
Mélyet találkozásunknak napjára tartottam
Emelkedet lelkem forró ölelése
Orkán gyanánt készült lecsapni lelkedre
Régi együttlétünk minden emlékezete
Tiszta fényben uszott szemem káprázata
Nem tudta meglátni nem tudta elhinni
Hogy az én bálványom tudna hűtlen lenni
Eldobálva félre minden szent emléket
Porba letiporni egy szenttelen lelket
Hodolva a vágnak a test gyönyörének
Nem számolva, hogy a sárba dobod lelked
Én nagyilekű vagyok megbocsájtok neked
Sohase lobbantom szemeidre tetted
Csak a nő előttem nem a régi egyén
Látom, hogy a földön nincsen többé erény
Minden szent érzésem reád pazaroltam
A nő személy nagynak s nemesnek tartottam
Nem hányom szemedre soha a tettedet
De betegé tetted az én nagy lelkemet.

Póka István

Atfutjuk a verset. A formátlan és darabos szavakból kidöbben egy elvetélt ember összekuszált élete, amit az asszony, az alkohol, a csatorna rongyokba szaggatott. Megigértük, hogy leközzöljük a versét a nevével együtt.

Hálából elszavaltva másik versét. Nekifeszítette hátát az ajtónak behunyta a szemét, kisimul arcának ezer ránc, halálos nyugalom ömlik el rajta. Vár egy kicsit, azután fanatikus átszellemültséggel görgeti a szavakat, az omszki fogolytáborról, a fogoly katonák szenvedéseiről, az örök emberi igazság szobráról meg a végtelen nyomorúságról, primitív szavakkal, primitív rimekkel, de érezni, hogy feneketlen mélységből törnek elő a szavak.

Vége a versnek, a költő újra elsikkad a csatornatisztítóba. Már elfelejté, hogy félórával ezelőtt poeta-göggel utasította vissza az alamizsnát.

— Nehéz az élet — bizonykodik. — Egy kis segítséget.

Megkapja és elindul. Sűrű bozontos feje eltűnik az ajtóban. Nyakán ül a sors, nehéz terhével úgy vánszorog összeroskadva neki a csatornának. (j. f.)

PALESZTINA-MUNKA

A mezőgazdaság helyzete.

(Jeruzsálem, augusztus 3. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nemrég hagyta el a sajtót a kormány hivatalos jelentése Palesztina mezőgazdasági helyzetéről 1920—22. években. Bár a kormányjelentés számadatai, a kormány semleges politikájához híven, csak az ország általános helyzetét akarják mutatni és nem domborítják ki a zsidó és arab művelési mód közötti különbséget, mégis a zsidó kolóniákról is megemlékeznek, igen tanulságos képet nyújtanak arról a munkáról, mellyel a zsidók a termelés megjavítása által az ország jólétét emelik.

A számadatokból kitűnik, hogy az északi vidék a délinél bevésbé termékeny. De az északon fekvő zsidó gazdaságok aránytalanul többet produkáltak, mint a többi gazdaságok, amint a következő táblázat mutatja:

Az északi vidéken egy hektár termés kilogramokban		általában a zsidó gazdaságokban	
Buza	590		791
Árpa	440		1034
Borsó	200		400
Bab	790		860

Ez a különbség a zsidók modern és az arabok ősi művelési módjai között.

Palesztina jelenlegi határai között 1.514.038 hektár föld van. Ezek közül megművelt terület 501.404; művelhető de parlagon heverő föld 308.146; művelésre alkalmatlan terület (hegy, erdő, mocsár) 704.488 hektár. Ez utóbbiak csak jelenleg alkalmatlanok a művelésre, de ha lecsapolnák és kiszáritanák a mocsarakat, akkor bizonyos, hogy a földek nagy része művelhető volna. Ha hozzáadjuk a kiszáritható mocsarakat a 308.146 parlagon heverő jó földhöz, akkor látjuk, hogy kb. félmillió hektár föld hever parlagon dolgos kezek hiánya miatt, vagyis a művelés alatt álló föld területe egyenlő a parlagon heverővel. Megjegyzendő, hogy a kihaszorított földek közül egy pár száz dunam van zsidó és német kézben, míg a többi sok száz-ezer dunam az araboké.

A beszámoló névszerint felsorolja mind azokat, a gazdaságokat, ahol traktorokat használnak a föld megművelésére. Ezek közül huszonhét a zsidó és hat német és arab.

Tel-Nordau. Igy hívják Tel-Aviv egyik új negyedét, melynek első házát a múlt szombaton avatták fel. A ház héber stílusban épült. Bet-Hamikdas stílusú oszlopainak feje pálmalevél-motívumokkal van díszítve, az ajtó fölött pedig stílizált Menora-diszek vannak. Tel-Nordau oly rohamosan épül, hogy első látásra az ember el sem hinné, hogy három hónappal ezelőtt még homokpuszta volt ezen a helyen. A város homokpuszta területét immár széles beton utak szelik keresztül és a házak melletti kerti virágai tarkasága elfeledtetik régi egyházi sívárságát. Az első husz ház építése befejeződött, a következő hétben újabb husz ház építését kezdték meg.

tervöböl
ségüket kellett
al. Mindenek-
y a legalköny-
sidő hivatásos
rendelkezésre,
mint a kultur-
fegyelmessett-
t vidéki esté-
n sok kitűnő
y, hogy az as-
tosítani kíván-
gy bármilyen
élek nivója a
k legnagyobb
gy feladatunk
ások tárgyának
kból és művé-
y a csoportok
természetesen
yi érték figye-

es keresztülvite-
tartják. Ezzel
agos kulturális
e. A konferencia
minden csoport
kettő-öt száza-
E kulturális
ól gondoskodunk
séről és sokszo-
tnek célja szin-
lése és támoga-
a kulturális bi-
zatos dolgoz ki,
övetségétől függet-
előadások meg-
ra szolgál. Egy-
a vidéki estélyek
adással fog jární,
keresztülvinni a
a csoport készen
ásokkal a dara-
ban előrehaladott
ralap kölcsönöz-
eteket, melyeket
trésze ugyancsak
kolaprogramról és
szakreferens fog

butor
és tekintse
meg a
ÉTI
TÁRS. butortermelt
oban itt szerezhetik be

sógyár
g. Ferd. 133

Eredeti gyári
árak!

S
r lerakata
írri

és szövött
keztükben!

u. 7-ig
szavazatát

Hogyan nyaraltak az erdélyi árvák?

Százhusz gyermek kelt új életre Stoica. Héber daloktól visszhangzott az erdő

(Kolozsvár, aug. 15. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még nem volt Erdélyben, nem történt meg, hogy vézna testű, rosszul táplált árva gyermekeket egészségethöz természetbe telepítettek volna ki öt hétre és ellássák őket minden olyan jóval, ami testükre épülést, lelkükre pallérosottságot hoz. Az amerikai Jointnek kellett jönnie, hogy százhusz zsidó árva olyan korban szerezzen egy darab egészséget, egy jobb fejlődésnek nekilendítő erőt, amikor ennek komoly jelentősége van.

Stoica nyaralt a százhusz Joint árva, egy Erdélyben közismert és jónévtű fürdőtelepen. Stoicát a forradalom darabokra tépte szét. Egy butor darab, egy épület nem maradt épen. Egyet azonban a vandál kezek sem tudták megsemmisíteni. Megmaradt a négy hegy közé lapuló kies völgy susogó erdővel, pázsitos tisztáival. Az ember önmagába feledkezik, amint ösvényein elheveredik. És az erdők... Ezek a különösen érdekes fiatal erdők nyulának síkjaival és fényükkel idegcsillapítónak és lelketemelőnek hatnak.

Stoica néma völgyét kalapácsütések verték fel...

A Joint vezetősége ezt a természet rejtettségével megáldott völgyet szemelte ki árvái számára, amit még meglevő épületeivel a fürdőtulajdonos részvénytársaság humánus vezérigazgatója a legnagyobb előzékenységgel bocsájtott az árvák rendelkezésére.

Stoica néma völgye július egyik szép reggelén arra ébredt, hogy balta és kalapácsütések verik fel négyéves némaságából. Csillag a kalapács, villog a fejse és pattan a forgács. A szeg engedelmesen beereszkedik a deszkákat tartó faállványokba. Készülnek a priccsek, mert a kis árvák-nak valamin csak aludniuk kell. Kivakolódnak a még valamiképpen használatba helyezhető helyiségek. Mire a karaván törzse leérkezik, minden rendben van. Csak be lehet hurcolkodni.

Dr. Fürst Oszkár né a telep vezetője. Tíz órákig ajánló beszédet tartott a táborozásról, végül nagyszerű munkáját. Derekasán és gerincösen oldotta meg a rája bízott feladatot. Igaz, halálos komolysággal, önégészsége kockáztatásával a kimerültségig sokat, a kellenél többet dolgozott. De hiszen száz egy-néhány övegye anya esekelő tekintete villant minden pillanatban a szemébe és ő külön-külön érezte mindenikkel szemben a felelősséget. És hogy menél odaadobban, lelkét mennél megnyugtatóbban teljesítse a magára vállalt feladatot, hogy minden árvát a magáénak tudjon és magáéként bánjon vele, saját kis lánykáját együtt játszatta, együtt étkeztette, együtt tartotta lelkéhez nőtt árváival.

Az árvák felébrednek...

Hárnik kisasszony, a telep orvosa, aggódó gondallal figyelte kis árváit. Minden pillanata a gyermekeké volt. Gondja volt erőbeli előhaladásukra és arra, hogy az otthonról elhanyagolt phabusosokat komolyan kikurálja. Ilyen is volt vagy tíz s közöttük nem egy igen visszataszító állapotban. Kigyógyított még egy nagyon elhanyagolt állapotban lévő stomatitiszt.

A Stoica járt látogatók mindegyike elragadtatással beszél arról, ahogyan ez az árva-nyaralás-akció megvolt szervezve. De legtöbbet beszélhet róla maguknak a gyermekeknek a közérzete. Aki huzamosabban figyelte őket, aki többször összejött és beszélt velük, annak a lelkében megmaradtak a kúrhatatlan nyomok. A telep a gyermekek részére igazi, őket szeretettel és sok-sok melegséggel körülvevő otthonná vált.

A somrák, az anyákat helyettesítő anyák, vigyáztak, tisztogatták, dajkáltak. Igazi őrző angyalok voltak. A gyerekek korán fekdtek és hat-fél órákor reggel már ébren voltak. A csengőjelzésre minden szobafelügyelő somra rendezte gyermekeit és készen tartotta őket a reggelhez való jeladásra. Két turnusban étkeztek az árvák. Külön a fiúk és külön a lányok, a minthogy az elkülönítést minden vonalon a legfigyelmesebb gondallal vitte keresztül a telep-vezetőség.

Naponként ötször étkeztek az árvák. És mindig kiadósan. A reggeli váltakozóan tejeskávét vagy kákaából állott kenyérral. A rendes adag után az asztalterítők megegyszer körüljárták nagy fazékkal az asztalokat és mindenkinek

adtak, kinek egy negyed, kinek egy fél csészével, ahogyan kívánta... Uzsonára délelőtt délután váltakozóan vajas kenyér, tojás, gyümölcs, izes kenyér. Az ebéd naponként bőven adagolt húsétel és járulékaival, kivéve a mindenkitől hön áhitott péntek déli tejes-ebédet. A vacsorák ugyanazzal a váltakozó körülménnyel kerültek az asztalra.

Soha senki éhesen fel nem kelt az asztaltól. Pedig volt étvágya mindenkinek. Hogyne lett volna. A szabad levegő, a gondtalan, a tanulási kötelezettségtől mentes játékokba merült élet, a kellemes jó stoica, tündő viz — csak étvágyat csinált. S mégis, a gyerekek éhségről nem panaszkodtak.

Vagy mégis!... Volt egy panaszkodó. A telepvezető rajtakapta az egyik kis árvát, hogy sir.

- Mi bajod, gyermekem?
- Éhes vagyok.
- Tegnapi is az voltál?
- Igen.
- Hát nem reggeliztél?
- De igen.
- Nem uzsonnáltál?
- De igen.
- Nem ebédeltél?

A gyerek mindenre azt válaszolta, hogy igen.

— Hát nem laktál jól, amikor ettél, vagy nem adtak eleget?

— De igen.

— Akkor hát ne sirj, mert nincs miért sírnod, nem lehetsz éhes.

— De igen Fürst néni; én közbe mindig éhes vagyok.

Futball...

A nap folyamán a gyerekek járták az erdőt, felverték a völgyet. De nem egyedül, nem összevissza kóborogva. Felügyelők vezetése mellett rendszeres játszadózással tartott el az idejük. Hol a somrák, hol a mindenki tetszését megnyerő doka (így hívták a gyerekek héber óvónőjüket) foglalkoztatta őket. A dódával megkülönböztetetten szerettek együtt lenni a gyerekek. Mert a doka kellemes hangjával, könnyed, kedves és kedvesen naiv játékaival megbűvölte a kicsinyeket és lebilincselte a nagyokat. Leánykákat, kik soha héber szót nem ejtettek ki, odáig vitt öt hét alatt, hogy folyékony beszédjüket könnyedén megértették. Héber daloktól csengett az erdő sűrűje.

Míg a lányok lelküknek megfelelő játékokban foglalatostkodtak, a fiúk, a csintalan, pajkos fiúk is megtalálták a maguknak megfelelő foglalatostkodást. A fürdőház mögötti tisztas hangos volt a „Fuj bíró!” kiáltásoktól. Ugyancsak rugták a footballt, adogatták a gol-okat. Igazi footballal és halálosan komolyan.

A fiúknak a sporton kívül akadt más temivalójuk is. A lapusul-ungureso-i helyi csoport, amely az egész akció lebonyolítása körül az ellenőrző szerepét és felügyeletét vállalta, a fiúgyerekek vallásos nevelésére kiküldött egy zsidó tanítót.

A tanító délelőtt és délután egy-egy félórán vallási előadást tartott. A gyerekek lelkesen és szívből jövő öszinteséggel hallgatták végig a tanításokat. Szombatonként minjában imádkoztak, a Járzeitokat pontosan betartották. Mindenkinek volt cídáklója. S mindezt a lapusul-ungureso-i hitközség részéről abban a kitüntetésben részesültek árváink, hogy az ötödik héten elengedték nekik a husgabellát, de nem visszamenőleg.

Látogatók jönnek...

Stoica, sajnos, csak ásványvízben bővelkedik. Patakja, folyója nincs és így, ha szabadban való fürdést akart a vezetőség, nagyon erős ellenőrzés alatt beküldte a gyerekeket Lápusul-Ungureso-re, ahol napmelegítette, tisztán esörgedező folyóvízben fürdőzhetek. A Stoica és Lápus között levő kissé hosszú uti kirándulás miatt az ily módon eszközölt fürdés nehezen volt lebonyolítható. Ezt potlandó, a telepen nagy kádokban napmelegítette vizet tartottak

és felváltva egy nap a lányok, másnap a fiúk mosakodtak meg laborokban tetőtől talpig.

Öröm volt nézni, milyen szeretettel mozdították és fürdették a nagyok a kicsinyeket. Éppen jött a fényképezés. Minden a legteljesebb rendben folyt le.

— Fényképezni!... — kiáltja el magát a telep vezetője.

Lett hatalmas kavardás. Nem volt hatvan mozdótól. Kevesebb volt. S mégis minden fiú rákarrt kerülni a képre. Vegül mégis rend lett, mert a telepen rendnek kellett lenni. A fényképek is mind elkészültek, a gyerekek is mind rajta vannak.

Minden vasárnap sok látogatója volt az árváknak. A gyerekek már várták a vendégeket. Lestek az érkező kocsiakra. Szaladva jelentették Fürst néninek minden új vendég érkezését. Több rendezvényt rögtönöztek vendégeik szorakoztatására. A szabadok körül kedveskedtek a vendégeket; minden kérdésre illedelmesen válaszoltak. Bemutatták a tizenkétéves hangyabolyt ritka nagypéldányu hangyáival, a hét forrást, a tíz méter mély kutat öslényeivel és götéivel, a háznélküli nagy csigapéldányokat, a gyönyörű, hosszú farkkal ellátott, sókövű, sokszorosan káprázatos színű hernyókat. És mindent, mindent, amit csak gyerekek meg tud kapni a nagy szabad természetben.

Majd jöttek a rendezvények. Elbűvölő és lebilincselő volt mindenik. Egyszerű és természetesen egyszerű, amilyet hamisítatlan kedves gyermek-lelek adni tud. Minden rendezvényük az Imnal regál-lal kezdődött.

Jönnek a cserkészek!

Szép, meleg nap volt. Delalre állt az idő. A távolból kúrhang zavarta meg a völgy zivaját. A gyerekek kifutottak az utestre:

Mit csinálnak itt a katonák? Csak nem gyakorolozni jöttek. Figyelek a kúr hangjára. Ez a hang nagyon is ismerős. S valóban!... A Baia-Mare mellett táborozó cserkészeink egy pár őrsé érkezett meg.

Stoica egyszerre kifordult a rendes kerékvágásból. Volt nyüzgés és forgás. Mindenki boldog volt. Láposon már tudták a dolgot, csak annyit üzentünk meg nekik, hogy este tábortűz lesz. A sómérok beleénekeltek zsidó bánatokat a lobogó táborfángra, melynek patgogó szikrái vitték fel a vágyakat az égnek. Az árvák lelke meggazdagodott egy olthatatlan vágygyal:

— Vajha én is cserkész lehetnék már!...

És volt még egy szép nap. A somrák érkeztek. Ezen a nyáron Stoica a táborhelyük. Az árva-akció végetért, megkezdődött a táborozás. De a somrák néhány nappal hamarabb érkeztek. Miért ne mutassák be a fogékony gyermeklelkeknek, hogyan lehet négy fal köre, egy nagy bálterembe lakósságot, életet vinni; hogyan lehet a semmit paradicsommá varázsolni. Mert ahogyan a cluj, targu-muresi és timisoari somrák két hétre ott berendezkedtek, az több mint földi paradicsom.

Mindent összevéve: A Joint árva-nyaralás-akció végetért. Szép volt. Vezetők, rendezők és gyerekek: mindenki megvolt elégedve. Az árvák mindenik átlag két kilót hizott.

A karaván újra megindult. Fel a völgyből haza... haza...

Istenem, ki tudja mire!...

De a nyaralás mégis szép volt.

A somrák kendőbogatató sorfala és hadd-kiáltások mellett indul el a kis sereg haza felé. A Joint felemelő munkát végeztetett!...

Dr. Kóhányl Menyhért

Nagyváradon Szilágyi Dezső-utca 6. szám alatt lehet előfizetni az Uj Keletre.

S a j t ó a l a t t

SZABÓ IMRE

SZENT ELIZ

című regénye

Ára finom papíron 50 lej. Számozott diszkadás 120 lej. Előfizetéseket elfogad az „Uj Kelet” könyvosztálya. Cluj, Strada Baron L. Pop 10.

H I I

Óromiában és külföldön a Publicite Rador (Buhirdetési iroda veszt)

Az Uj Kelet az egyetem napilapja. Az Uj Kelet cikkeinek utá jelölésével engedjük Előfizetési árak: Egy hónapra 320 lej, egy félre 520 lej, egy Fellelős szerkesztő: Marton

Az esmé

Dr. Rosinger mérnök, régiések g totta rendelkezésünk irást, dokumentumát 722/1804.

Salutem et Gr mentum!

Ez előtt másfé

Országban Késmárkon névze ismeretlen Sic által, maga számára, Bort vásároltatván, egy, vagy két hetek kére névze, Késmárk eddig is mindazonált

az irt Hellységbeli kortszámoltatta, és a Minthogy pedig azo Sidót, vagy Succos

Országi Locumtenem el-mutt esztendőben

Kormányzó Tanásh esen Kormányzó Ta hogy az irt Sidó, ez az említett pénznek

mellett, utasították esen esztendőben es Napjáig, magokat Magisztrátusnál jeler

Melly-is Kegy mellett adattatik ézen tárgyat a mag végre mindeneknek

mulassák. In reliqu nigne propensa ma patus Transylvania

30. Januarii 1804.

Az „esméretele került-e és a három történt. Ha successo vajjon megkapnák

arat nagy kamataiv mes lenne e pénzér taránál jelentkezni.

amennyire érdemes előtte átírni a tra ügyben és amenn mányzósnak ki Erdélyben kihirdet zsidó vagy örököse

— Marzesc

Kolozsváron. Marz miniszter pénteken hadiárvaház felavatá

megy az Aranyosgy haiba”, hogy az ot Onnan a miniszter radra utazik, ahol

— Román i szusa Kolozsváro mára ismeretes kon ügyvédek egy csop összes román ügy A szövetség ideigle kongresszusra hiva ügyvédeit.

— Bukares Bukarestből jelentő stagnálás megszűnt szonnyolo lejről monként.

— Megdrá kolozsvári bejeler deficittel dolgozó városi költségveté részleges fedezésé

úvatal főnöke fa

HIREK

romániában és külföldön az „Uj Kelet” részére kizárólag
 a Pabst Rador (Bucaresti, Str. Gen. Bertaulot 1.
 hirdetési iroda vesz föl hirdetéseket.
 Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság
 napilapja.
 Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás meg-
 jelölésével engedjük meg.
 Hirdetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 li)
 félre 320 lei, egész évre 620 lei.
 Felelős szerkesztő: Marton Ernő dr.

Az esméretlen Sídó

Dr. Rosinger Andor, a kitünő vegyész-
 mérnök, régiségek gyűjtője és kedvelője becs-
 totta rendelkezésünkre ezt a fákó, nyomtatott
 irást, dekumentumát a százhusz év előtti időnek.
 722/1804.

Salutem et Gratiam Caesareo Regiae incre-
 mentum!

Ez előtt másfél esztendővel, N. Magyar
 Országban Késmárkon, egy nevére és lakhelyére
 néve ismeretlen Sídó, az irt Város Körtámasosa
 által, maga számára, Miskolcra, három edény
 Bort vásároltatván, ámbár azt ígérte vala, hogy
 egy, vagy két hetek alatt, azon Bortnak el-vite-
 lere nézve, Késmárkon megjelenni akarva, mind
 eddig is mindazonáltal, ottan meg nem jelenvén,
 az irt Helységbeli Magisztrátus azon Bort el-
 körtámasgoltatta, és annak árrát magához vette.
 Minthogy pedig azon Bortnak az árra, az említett
 Sídót, vagy Successorát illeti, a N. Magyar
 Országi Locumtenentiale Consilium, a közelről
 elkölt esztendőben Decemhernak 20-dikán ezen
 Kormányzó Tanátsához utasított Tudócsittása által,
 az Kormányzó Tanátsot, az iránt taláta meg,
 hogy az irt Sídó, ezen Hazában is fel-karastetnék,
 az említett pénznek fel-vételére, oly hozzá tétel
 mellett, utasittatnék, hogy maga vagy Successorai,
 ezen esztendőben esendő Novembri Holnap I-ső
 Napjáig, magokat, az említett Helységbeli
 Magisztrátusnál jelentsek.

Melly is Kegyelmeteknek, oly rendelés
 mellett adattatik értékre, és tudtokra, hogy
 ezen tárgyat a magok Megyékjében a meg-irt
 végre mindeneknek tudtokra ki-hirdettetni el-ne
 mulassák. In reliquo Altesata sua Majestas be-
 nigne propensa manet. E Regio Magni Princi-
 patus Transylvaniae Gubernio. Claudiopoli die
 30. Januarii 1804.

Az „esméretlen Sídó” nem tudjuk elő-
 kerülni és a három edény borának árával mi
 történt. Ha succesorai most jelentkezének,
 vajjon megkapnák-e a letétbe helyezett bor
 árát nagy kamataival. Mert most már érde-
 mes lenne e pénzért Késmárk városa pénz-
 tárnál jelentkezni. Legalább is annyira, mint
 amennyire érdemes volt százhusz esztendőnek
 előtte átírni a transzilvániai guberniumra ez
 ügyben és amennyire érdemes volt a kor-
 mányzóságnak kinyomatni és mindenfelé
 Erdélyben kihirdettetni, hogy a bor áráért a
 zsidó vagy örököse sietve jelentkezzen.

— Marzescu közmunkügyi miniszter
 Kolozsváron. Marzescu közmunkügyi és népjóléti
 miniszter pénteken délután Kolozsvárra érkezett a
 hadiárvaház felavatására. A miniszter ezután ki-
 megy az Aranyosgyéres melletti „Campul lui Mi-
 haiba”, hogy az ottani ünnepeknél résztvegyen.
 Onnan a miniszter Dére, Szatmárra és Nagyvá-
 radra utazik, ahol hasonló ünnepek lesznek.

— Román ügyvédek országos kongressz-
 usza Kolozsváron. A kolozsvári ügyvédi ka-
 mára ismeretes konfliktusa után, július 13-án az
 ügyvédek egy csoportja megalakította „Az ország
 összes román ügyvédek központi szövetségét”.
 A szövetség ideiglenes vezetősége szeptember 7-ére
 kongresszusra hívta össze az ország összes román
 ügyvédeit.

— Bukarestben megdrágult a cukor.
 Bukarestből jelentik: Minthogy a galaci piacon a
 stagnálás megszűnt, a fővárosban a cukor ára hu-
 szonnyolc lejről harmincra emelkedett kilogra-
 monként.

— Megdrágult a bejelentőhivatal. A
 kolozsvári bejelentőhivatal eddig is állandó
 deficitet dolgozott, mely még súlyosabb lett a
 városi költségvetés redukálásával. A kiadások
 részleges fedezésére Cadis János, a bejelentő-
 hivatal főnöke felhatalmazást kapott az egye-

okmányok kiállítási díjának megemelésére.
 Eszerint az eddig egylejes személyazonossági
 tiz lejbe, a 2:25 lejes lakásigazolvány hat lej
 huszonöt baniba, a cselédkönyv 20:25 lejbe
 kerül s az eddig ingyen adott törzslapért
 (Bulletin de inscriere) két lej kell fizetni a
 kerületi rendőrségeknél. A jelenlegi igazolvá-
 nyok kicserélése egyelőre halasztást szenved,
 mert a nyomtatványok még nem jöttek meg
 Bukarestből.

— Befejeződött Sas László regénye. Az
 Uj Kelet mai számában befejeződik Sas László
 „Isten lábánál” című regénye, amely mindvé-
 gig lekötötte az olvasók figyelmét. Sas László
 regénye komoly kísérlet volt arra, hogy az isten-
 ség keletkezését irodalmilag aláfesse. Sas
 László a nagy problémához méltó eszközökkel
 és felkészültséggel akarja világossá tenni az
 olvasó előtt Isten kiválasztott népének csiráiból
 való kibimbózását. Abrahám népe eszmé-
 nyiségének útját, első törtetését a nagy felis-
 merések felé, amelyek a civilizáció közkincsévé
 lettek, mutatja a könyv első része. Ezt az író
 most befejezte és a következő két kötetben,
 amelyen most dolgozik, a zsidóságnak az isten-
 ség gondolatával való birkózását és végül meg-
 nyugvását és elhiggadását dolgozza fel. Az
 „Isten lábánál” most könyv alakban is megjelent.

— Izgalmas kaland Kolozsvár határában.
 Tegnap délelőtt kellemetlen kalandja támadt Tordai
 György kolozsvári lakosnak. Tordai vadászaton volt
 a város határában. Hazafelé jövet egy automotóval
 találkozott, amely Kolozsvárra igyekezett. Az autó
 Boros Olga táncművésznőt, aki szintén kiránduláson
 volt, hozta Kolozsvárra. Tordai megkérte a mű-
 vésnőt, vagy fel az autóra és hozza őt is be.
 Együtt indultak tovább és amikor a Tordai-utca
 értek, megállottak a Bükki-vendéglő előtt egy po-
 hár sörre. Itt hirtelen egy erőteljes férfi bukkant
 fel, aki az autóhoz tohokodott, Marosának mutat-
 kozott be és megkérte Tordait, fizessen neki vala-
 mit a vendéglőben, mert már napok óta nem evett.
 Tordai eleget tett a kérésnek, jól meguzonnáztatta
 Marosát, majd fizetett, visszajött az autóra a mű-
 vésnőhöz és tovább akartak indulni. Mielőtt az
 autó elindult volna, Tordai cigarettára akart gyuj-
 tani és ekkor meglepetten vette észre, hogy nyolc-
 ezer lejt érő antik esztétarcája eltűnt. Ugyanekkor
 a művésznő arra lett figyelmes, hogy Marosán
 berohan az erdőbe. Azonnal átlátta az összefüggést
 Tordaival együtt leugrott az autóról és Marosán
 után vetették magukat. Egyideig hasztalanul ku-
 tatták az erdőt, végül a művésznő észrevette az
 egyik bokor aljában meghúzódo Marosánt. Tordai
 hozzáugrott, mire Marosán menekülni próbált. Ve-
 rekedésre került a sor, Tordai puskatussal meg-
 ütötte a tolvajt, aki az úttestől elszédült. Ekkor
 Tordai visszavette cigarettatárcáját, Marosán pedig
 kábultan zuhant vissza a földre, hogy azután a
 kellemetlen valóságra ébredjen.

Elsülyedt egy hajó a Csatornában. Londonból
 jelentik: A „Princes Ena” nevű hajó amelyik a Csator-
 nában az angol-francia személyforgalmat bonyolítja le,
 kedden este sűrű ködben zátonyra jutott. Két mentő-
 csónakról, melyeken nyolcvan utas foglalt helyet, ezideig
 semmi hír.

— Egy ébredő szigetvári orvos agyon-
 szurt egy zsidó földbirtokost. Budapestről je-
 lentik: Dél-somogy centrumában, Szigetváron a há-
 boruban elesett katonák emlékére társadalmi gyűj-
 tés útján emlékoszlopot állítottak föl, amelynek
 leleplezését augusztus közepére tűzte ki a város
 vezetősége. A zsidó hitközség, amelynek tagjai
 szintén adakoztak az emlékmű céljaira, a napokban
 memorandumot intézett a város vezetőségéhez, amely-
 ben kérte, hogy engedjék meg a zsidó hitközség-
 nek is, hogy a leleplezési ünnepélyen testületileg
 résztvehessen. A helyi ébredők vezére, Puskás hir-
 lapiról ezzel kapcsolatban cikket irt az ébredők
 lapjába, amelyben „szemtelen” követelésnek ne-
 vezte a hitközség kérését és kijelentette, hogy
 „ennek a nemzetrontó fajnak”, amely Magyar-
 országot rombadöntötte, nincs joga a hősök emlék-
 oszlópa leleplezési ünnepélyén megjelenni. A pél-
 dátlannal rosszindulatu cikk a város zsidósága kö-
 rében nagy felháborodást keltett, olyannyira, hogy
 Beck Sándor zsidó tartalékos főhadnagy a nyílt
 utcán felpofozta Puskás ébredővezért. Az inzultus
 következtében a város rendkívüli közgyűlésén el-
 határozta, hogy a zsidóknak nem engedi meg az
 ünnepélyen való részvételt. Az ébredők a határo-
 zattal nem elégedtek meg, mindenáron megakarták
 bosszolni a Puskást ért inzultust és keresték az

alkalmat, hogy megtorolják Beck Sándor pofonjait.
 Az alkalom nem késett, csütörtökön éjszaka az
 ébredő csoport borosan hazafelé vonult, amikor az
 egyik utcában találkozott Friedmann Ernő föld-
 birtokossal. Az ébredők között volt dr. Huszár
 Csaba kórházi orvos, aki a nyugodtan és béké-
 sen előttük elhaladó Friedmann urat hátha-
 sen előttük elhaladó Friedmann urat hátha-
 szurta, úgyhogy az eszméletlenül összeesett. A
 szerencsétlen emberre hajnalféle akadtak rá; rö-
 g-tön operációt hajtottak végre rajta, de sérülése
 oly súlyos, hogy életbenmaradásához nincs remény.

— Visszautasították a moratóriumot az
 angol-magyar tartozásra. Budapestről jelen-
 tik: Az antant döntőbírósa, amely a háboru
 előtti angol-magyar tartozások ügyében tárgyal,
 a magyar kormány moratóriumos álláspontját
 nem fogadta el.

— Bérmozgalmak Budapesten. Buda-
 pestről jelentik: A rohamos drágaság miatt
 minden szakmában bérmozgalom van. Az ács-
 munkások sztrájkba léptek. Az ezüstművészeket
 munkaadóik kizárták. Az igazságügyminiszter
 utasította az ügyészséget, léptesse ismét életbe
 az azsorabíróságokat.

— Egy jugoszláviai szélhámos karrierje.
 Temesvárról jelentik: Néhány hónappal ezelőtt
 tűnt fel itt egy sánta fiatalember, aki magát
 Parici Sándornak mondotta és állítólag gabona-
 üzleteket bonyolított le. Érintkezésbe lépett a
 város egyik közismert nagy terménykereskedő
 cégével, Pollák testvérekkel, akikkel körülbelül
 nyolcszáz ezer lejes üzleteket kötött. Az üzletek
 realitáknak bizonyultak és azért a temesvári
 gabonakereskedő cég a múlt héten kilencven-
 ezer lej készpénzt adott át Paricinak, hogy
 azaz Módos községben kukoricát vásároljon.
 A fiatalember napokig nem jelentkezett. A
 cég gyanút fogott és feljelentette a rendőrségen,
 amely Párdán községben találta meg, ahol
 állandó lakása volt. A házkutatás alkalmával
 kiderült, hogy hányatott életet élt jugoszláviai
 szélhámos, akinek okmányai Malestro Alfréd
 de Coes névre voltak kiállítva és spanyol
 nemesi oklevele is van. A nyomozás megindult
 az iránt, hogy idejövetele óta a spanyol hi-
 dalgó micsoda bűncselekményt követett el.

— Az idegenadó megsappantotta Ko-
 lozsvár idegenforgalmát. Most készült el a
 kolozsvári rendőrség utóévesztályának félévi sta-
 tistikája. A kimutatás szerint ebben az évben 1570
 idegen állampolgár fordult meg Kolozsváron. Tavaly
 ugyanez idő alatt közel négyezer volt az ittjárt
 külföldiek száma. Az idegenforgalom megsappan-
 tásának legfőbb oka a napi tíz lejes idegenadó,
 mely alól csak ipari szakmunkásokat és a szövet-
 séges államok alattvalóit mentesítik, ha kérvénye-
 zik a polgármesteri hivatalnál.

— Indiai herceg Budapesten. Budapestről
 jelentik: Szérdán délelőtt nyolcnapos tanulmányutra
 ideérkezett Karam of Kapurtala indiai herceg.

— Megtámadták a keleti expresszt.
 Aradról jelentik: Tegnap este többtagu rablóbanda
 megtámadta az aradi gyorsvonot. Valóságos tűz-
 harc keletkezett a fegyveres rablók és a személyzet
 között, mely a támadást visszaverte. A nyomozás
 megindult.

— Jugoszlávia nem adja át Zombolyát
 Romániának. Belgrádból jelentik: Azzal a hírrel
 kapcsolatban, hogy Temesváron a jugoszláv-román
 határmegállapító bizottság tárgyalásokat folytatott
 arról, hogy Zombolyát Romániához csatolják,
 a jugoszláv külügyminisztériumban a következő
 felvilágosítást adták a belgrádi lapoknak: — Igaz,
 hogy a legutóbbi napokban Kalsztatovics tábornok
 a jugoszláv-román határmegállapító bizottság jugo-
 sláv delegációjának vezetője Temesváron tárgyal
 arról a kérdéssel, a román határmegállapító bizott-
 ság vezetőjével. Jugoszláviának fontos érdeke, hogy
 Módos és Párdány községeket, amelyek most ro-
 mán területre esnek, megszeresse. A románok en-
 nek ellenértékül Zombolyát kérik. Mi ezt az
 ajánlatot nem fogadtuk el, a végleges határozat
 azonban ebben az ügyben még nem történt meg.

* Ha olcsón és jól akarunk főzni, vegyünk
 dr. Szentpéteriné-féle Szakácskönyvet, mely
 szakácskönyv tartalmazza az összes zöldség-
 féle és más ételeket, valamint a befőzési dol-
 gokot, kapható az összes Erdélyi könyvkeres-
 kedésekben és Tordán Fűssy J. könyvkiadónál.

* Ha gummi-óvszert vásárolunk, ne fogad-
 tunk el más, csak „Olla”-t.

szusztus 16
 ásnap a fiuk
 ol talpig.
 retettel moza-
 a kicsinyeket.
 a legteljesebb
 tja el magát
 m volt hatvan
 s minden flu
 égis rend lett,
 enni. A fény-
 rakek is mind
 atója volt az
 t a vendégeket.
 dva jelentették
 dég érkezését,
 vendégeik szo-
 kedveskedték
 e illedelmesen
 éves hangya-
 gyáival, a hét
 öslényeivel és
 példányokat, a
 látott, sókövi,
 hernyókat. És
 yerek meg tud
 en.
 Elbűvölő és le-
 és természetea.
 edves gyermek-
 nyák az Imnul
 sorkészek I
 re állt az idő.
 a völgy szá-
 estre:
 ? Csak nem gyá-
 hangjára. Ez a
 n! ... A Baia-
 ak egy pár óra
 a rendes kerék-
 Mindenki bol-
 dolgot, csak any-
 este táborútz lesz.
 anakat a lobogó
 rái vitték fel a
 olke meggazdago-
 hetnék már! ...
 A somrák érke-
 orhelyük. Az árva-
 táborozás. De a
 érkeztek. Miért
 gyermeklelkeknek,
 nagy bálterembe
 an lehet a semmit
 ahogyan a cluji,
 k két hétre ott
 di paradicsom.
 at árvanyaraltatási
 zetők, rendezők és
 egedve. Az árva-
 t. Fel a völgyből
 volt.
 sorfala és hedd-
 sereg hasa felé.
 végeztetett! ...
 ohányi Menyhért
 zszó-utca 6. szám
 tetre.
 I a t t
 ELIZ
 című regénye
 ett diszkidás 120 lej.
 Kelet” könyvosztálya.
 Pop 10.

Stern

Az ország legnagyobb

BUTORÜVEGE

Baron

Lloyd 1479

HUNWALD, mű

CLUJ-KOLOZSVÁR, Str.

Hibák

KADIMA=NYOMDA

az erdélyi zsidóság közintézmény jellegével bíró vállalata

Cluj,

Strada
Baron L. Pop
No. 10.

Szombaton és zsidó ünnepeken zárva

Mindennemű kereskedelmi és hivatalos nyomtatványt, időszaki folyóiratokat, meghívókat, névjegyeket szépen, izléselesen, olcsón és a leggyorsabban készít

Szombaton és zsidó ünnepeken zárva

Bármily
terjedelmi
héber
nyomtatvány
készítését is
vállalja

A legdusabban felszerelt héber nyomda egész Erdélyben!

Irodaberendezések

Kopenetz gépjármű asztalosműhelye-
ben olcsón szerezhető be

Cluj, Honvéd-utca 92

Rézműves, rézöntő
és gépjavító műhely
CLUJ, Széchenyi-tér 32.
KOROM J. 1465

Aggag és Vegyipar Rt. Szatmár

Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontzsirt,
mútrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gép-
zsirt, téglát stb. Vesz: csontot, száraz
és vizes húsleves, nyers és olvasztott
faggyut

Sósav

E c e t s a v

Kénsav

bőrgyártáshoz szükséges vegytermékek, Meister
Lucius és Badische anilinek nagy tételben érkeztek
Kalmár Áruforgalmi R.-T.
fűszer-, festék- és gyarmatárkereskedés engros és
detailosztályába Cluj, Str. R. Maria (Deák F.-u.) 42

Pályázat

Alulírott orth. izraelita hitközség a nagy ünne-
pekre kántort óhajt alkalmazni. Pályázhatnak olyan
elsősorú kántorok és előimádkozók, akik tiszta
csengésű erős hang felett rendelkeznek és képesek
énekkel előimádkozni. Fizetés megegyezés sze-
rint. Utiköltség csak a meghívottnak lesz megté-
ritve. Oradea-Mare, 1923 aug. 6.

Ullmann Ábrahám
hitk. főjegyző

Friedmann Fülöp
templomúgyi elnök

P á l y á z a t

Alulírott izraelita hitközség a nagy ünnepekre
kántort óhajt alkalmazni. Pályázhatnak olyan
elsősorú kántorok és előimádkozók, akik tiszta
csengésű erős hang felett rendelkeznek. Fizetés
megegyezés szerint. Utiköltség csak a meghívottnak
lesz megtéritve. Orastie, 1923 augusztus 10.
Az Orăștie-i izraelita hitközség elnöksége

„TACÁMUL“

EZÜSTÁRUGYAR
CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Avram Iancu
volt Petőfi-utca 3

Ezüstöt
a legmagasabb áron veszi!

Gyárt evőeszközöket, dísz tárgyakat
csak viszonteladóknak

Telefon 4-82. Sörgöncim: Tacámul Cluj

Lusztig és Nussbacher

oukorkakülönlegességek állandó raktára
Cluj, C. Reg. Ferdinand 31

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám
Telefon interurban 2-13 * Sörgöncim: Juvera, Cluj
Ékszerárugyártás, nagykereskedés
Fogászat arany és forrasztó * Arany, ezüst és
platinabeváltás
Kienzle és Schwarzwaldi órák képviselője, gyári lerakata
Csak viszontelárusítóknak!

Gazdasági Ipar Rt. Déva

Modern
berendezésű gépjavító műhely
Vas- és fémöntőde

Elvállal legjutányosabb feltételek mellett gépek,
autók, motorok, vasuti járművek stb. javítását.
Vásárol használt vagy javításra szoruló gépeket,
motorokat stb.
Elad gépeket, motorokat, különféle tüzemanyagokat

Jelenleg eladó

Vagonjavítási munkálatokhoz szükséges anya-
gok és alkatrészek.
„Imperial“ hőlégszáritó berendezés, Maissoni
gyártmány, használható mindennemű gabona,
zöldség, sűrű moslék, trágya stb. szárítására.
Folytonműködő cefrelepárolókészülék, Rudko-
roski-féle, óránkénti 15-18 hl. normális cefre
lehajtására, gőz cefreszivattyúval, önműködő
moslékemelő készülékkel.
Egy darab Dolainski-féle szesz mérőgép.
Elektromotor, 40 HP., 210 Volt, 3 fázis, 50 pe-
riod, 970 tour.

MALOM

malmás

Gépszijak, olajok
hevederek, serleg-
tek, Minimax-ke-
vezendő műszaki
-: szállít azon

Technica
Sörgöncim: Tec

Bőr!

Sternberg, Oradea-Mare (kishídő)

Az ország legnagyobb régiségkereskedése. ~ Vétel, eladás! ~ (Hivásra vidékre is utazik)

BUTORŰVEGEKET, TÜKRÖKET
Lloyd 1470
Barok, csillag és virágcsiszolással, valamint adott rajzok után művészi kivitelben készít HUNWALD, füvegesszolda és tükrőgyára Str. Vlahuta (volt Boljai-utca) No. 3. Hibás tükröket újra foncsoroz

Épületűvegazés, képeretezés,
kávéházi, vendéglői, háztartási cikkek, demionok, táblatűveg, lámpaárúk és porcellánedényekből legolcsóbb beszerzési forrás
Ausländer Rudolfnál
Cluj-Kolozsvár, Cal. R. Ferdinand (v. Ferenc J.-ut) 37. sz. alatt, az Uránia palota mellett.
Engros! Endetail!

ויכטיג פֿון אַתרוניס סוחרים!
די ענינים בענדערע מיין פֿון ס. קוגען מיטגוטליען דאס איך א' רח א'הול מיין ריווע נאך טרויעסט אנטרעטע צום איינקויפע דער נ. מינים איך ווערדע דעסמאחל איין זאלענס קוואנטום ברענגען וועלכעס געגעבען ווירד מיין גראסען קונדענדיקייט בערעדיגען צו קאנגען מיין ארבעטע דערש **Café Adriatica, Trieste**
E. ROSENZWEIG Miederfabrik
Cluj, Strada Regina Maria Nr. 6.

MALOM - GÉPEK
és
malmászati cikkek:
Gépszijak, olajok, tovoite, tömitő anyagok, hevederek, serlegék, svájci selyemszitaszöve-tek, Minimax-készülékek, minden néven ne-vezendő műszaki és elektrotechnikai cikket :-: szállít azonnal kiváló minőségben :-:
Technica R.-T. Tg.-Mures
Sörgöncim: Technica Telefon 3-36

Longines

7 nagydíj
Közel 4 millió forgalomban

3

Megjelent Sas László az „Isten lábánál“ c. regénye

Telefon 2-14

Telefon 3-84

VADÁSZ & COMP.

vízvezeték-, csatornázás- és villamosvilági-
fűtés berendezési vállalat. Üzlet: Str.
Universitatii (volt Egyetem-u.) 2
Műhely: Str. Baba Novac
(volt Bethlen-utca)
11. szám alatt

Villamos vasalók, fűzőedények, csillárok,
Tungsram-féle izzólámpák, mindennemű
szerelési anyagok állandó nagy raktára.

Krébsz J.

bőrönd és sportcikk árúgyára

CLUJ

Strada Regele Ferdinand 77.
Gyár: Str. Bucovina 4.

G Y Á R T

Utazóbőröndöt
Férfi nyári divatövet
Football-labdát
Lábszárvédőt
stb.

Legolcsóbb beszerzési forrás!

KEPES ELEK orvosi kötszerész Oradea-Mare

Női és férfi óvszerek nagy raktára

SAS-PASSAGE — SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ SÉRVKÖTŐK, HASKÖTŐK, MŰLÁBAK

Modern üvegesszolda és tükönárúgyár

PÉCHY ÉS TÁRSA !

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD),
STR. SAGUNA (KAPUCINUS-U.) 20

Készíti a legjobb tükröket és butor-
űvegeket minden méretben és
Ujrafoncsorozás
mennyiségben! Kérjen árajánlatot

Kötött, szövött és norinbergi áruk nagy-keres-
kedése Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

1852

Schönberger, Spitz & Co.

A kolozsvári CZELL-Sörgyár

gyártmányai

Hercules duplamalata tápsör különlegesség

és a világos

Monostor sör

utolérhetetlen minőségük miatt
vezető márkának bizonyultak

1428

Mindenütt kaphatók!

Mindenütt kaphatók!

Bőr!

Olcsó bevásárlási forrás. Állandó nagy raktár blankbőrökben, brustblatt, ugymint barkás- és sima tehénbőrök, natur tehén-
bőrök, sima pitlingek, boxcalf bel- és külföldi gyártmányokban, valamint az összes más anyagok nagyon olcsó árban kapható
Klein Gerson utóda, Eibenschütz & Grün bőrkereskedésében, Timisoara, Cetate, Str. Eminescu (Zapolyag.) 4.

Bőr!

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 2 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lei. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 20 lei. Jelíges hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatók. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lei 60 bani bélyegkötség fizetendő.

Figyelem

csemegekereskedő, étteremtulajdonos urak

Most érkezett uradalmi fajdinnye kapható

Tornavivóda V. 14. kioszk, baloldal, utolsó bódé

Segéd rőfös- és divat-áru szakmában, valamint kirakatrendezésben jártas, kerestetik. Románul tudó előnyben részesül. Ugyanott jó házból való fiu tanulónak felvétetik. Moskovits Jakab Cluj, Wes-selényi-u. 26. 6054

Egy 20 évig önálló volt izr. vegyeskereskedő, ki román, német és magyar nyelvtudással bír és vasúti utazáshoz 75 százalékos kedvezménye van, bármilyen bizalmi állást keres. Szíves megkeresést kér Gidály Izidor Gherla. 6053

Remington írógép jó állapotban, olcsón eladó. Cím a kiadóban.

Név-jegyeket,

születési, eljegyzési, esküvői kártyákat és mindenféle mulatsági meghívókat legszebb kivitelben készít a **Kadima-nyomda Cluj**

Ügyes segéd üveg- és porcellánzakmában felvétetik. — Ajánlatot kér Schwimmer Ernő, Dej.

Bejáró zsidó szakácsnét keresek. — Jelentkezni az Erzsébet-fürdőben. 6052

Vidéki város centrumában egy jömeneteli vas-, fűszer- és festékárú üzlet elutazás miatt átadó. Havi forgalma 200.000 lej. Az üzlet átvételéhez 200—300 ezer lej szükséges. Leveleket „Biztos jövő” jellegére a kiadó továbbítja. 6056

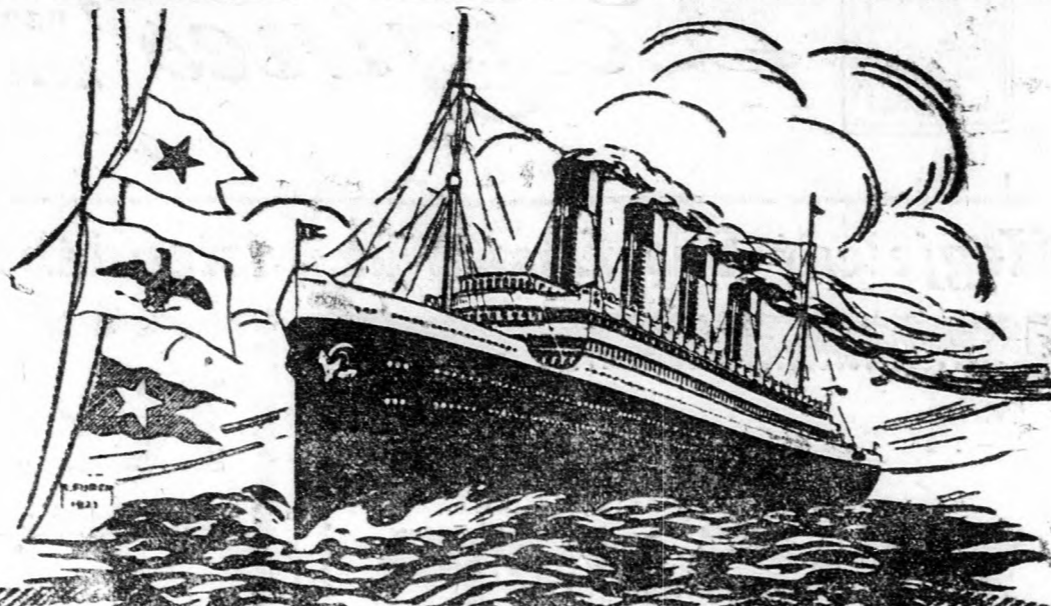
Gimnáziumi érettségivel bíró fiatalember vidéki zsidó családnál gyermekek tanítását vállalja. Cím: Silberstein, Jádvolgy 6055

Butor! Legolcsóbb bevásárlási forrás. Klein Izsák, Unió-u. 21. 1581

Írógépek

és kellek állandóan nagy választékban. Javításokat legolcsóbban vállalok. Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi-tér) 40. sz. Telefon 493.

Finkler Antal

KÖZVETLEN ÚTVONALAK
BUKAREST - TEMESVÁR - NAGYVÁRAD ÉS HALMITÓL.

Hamburg-Bréma - Amerika-Kanada - Antwerpen - Argentínia - Cherbourg - Braziliába

KERESZTÜL A VILÁG LEGHIRESEBB GÖZHAJÓIN

HETENKINT 3-SZORI HAJÓINDULÁSSAL AMERIKA-ÉS KANADÁBA

GYORS, KÉNYELMES ÉS BIZTOS. A 2 ÉS 3 OSZTÁLY BERENDEZÉSE 2-4 VAGY 6 SZEMÉLYES, KÜLÖN KABINJAIVAL FELÜLMULHATATLAN. ELSŐRENDŰ NÉMET KONYHA ÉS KISZOLGÁLÁS.

PROSPECTUST ÉS HAJÓMENETRENDÉT INGYEN ÉS BERMENTVE KÜLD

N. BRÜCK & CO.

BUKAREST / TRADA / VARINDAR 7/12 TIMIȘOARA - JOSEF / TADT / TR. L. C. BRATIANU (HERRENGA) / E / 112

ROMANIA LEGNAGYOBB HAJÓUGYVÉRSÉGE
DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS ÚTLEVÉL-ÉS VIZUMÜGYEKBE.
LEVÉLEZÉS MINDEN NYELVEN - IRJATOK AZONNAL!

S. Eisenstädter
Cluj, Calea Victoriei 2
Szőrmeárúháza

Sportkabátok és bundákban nagy választék

Figyelem a pontos címre!

Telefon 31. **Ládagyár** Fiókhizlet Egeres
Mindennemű ládákat és fadóbozókat összeszegezett és szétszedett részeken megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbb napi áron 1381
Sajovics és Lebovics fakeskedés és ládagyár Cluj, Strada Cernaui (volt Kajantói-ut) 1 szám

Hamburg-Amerika vonal

együttes szolgálat az **United American Lines Inc.-al** vezérügynöksége

Lazar H. Lazarovitz

Timișoara: strada Mercy 2.
București: Calea Grivitei 183.
Csernovitz: Rathausstrasse 9.

Weisz Siegfried

kalap és uridivat áruházába Cluj, Cal. R. Ferdinand 8

megérkeztek a legújabb őszi kalapújdonságok!!

Férfi „Gyukits” keménykalap míg a készlet tart Lei 550.-
I-a nyulszőr keménykalap Lei 360.-
I-a gyapjú keménykalap Lei 235.-

Nagy választék férfi fehérműben!

Engros

Karlsbadi porcellán edények, tábla-üveg.

lámpaárúk bármily mennyiségben tegelőnyösebben

AUSLÄNDER LAJOSNÁL

CLUJ, Piața M. Viteazul (Széchenyi-tér) 39, Telefon 954.

Mentőszekrények első segélynyújtásra

erdővállalatok, faüzemek, gyárak, cséplőgépek, malom és műhelyek részére 20 munkáson felüli üzemeknél, keményfa ládákból, hordozható, vöröskereszttel és zárral ellátva, teljesen felszerelve 1000.- lejért franco-franco. Husz munkáson aluli üzemeknél bádogdobozban, vöröskereszttel és lakattal ellátva 400.- lejért franco-franco kapható:

BANATUL LABORATORIUM Lugoj (Bánát)

ארטה כשר ארטה כשר

Szalámi

és mindennemű felvágottak a legolcsóbb napi árban állandóan frissen kaphatók:

Lebovics szalámiggár

Cluj, Str. G. Baritiu (Malom-u.) 8. sz.
Arjegyzék és ארטה כשר kívánatra ingyen

Grünwald üvegcsiszoló Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek. — **Oradea-Mare** és tükörgyár Épületüvegezési vállalat — Ujrafoncsorozás — Finntükrök Strada Gerliczy 16. szám

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, str. Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 10 szám.

SZERKESZTŐSÉG, HIVATAL ÉS NYO

Cluj, Kolozsvár, St. L. Pop (Brassai-ut)

Telefon: Szerkesztés és kiadóhivatal — Zs. N. Sz. —

A kéziratok kizárólag szerkesztőségnek szentők. Kéziratokat adunk vissza

Cluj-Kolozsvár

Ellenzéki be

(Karlsbad, a küldött munkatárs nem tartott gyűlést péntek a Jewish Colon Bank) egyidejű leéjeli gyűlésre ma vendégek tisztelet a karlsbadi zsidó galom vezetői so máfirt dr. Weisz forábbi lelkes bes jelentőségét és ap hogy lankadás né jukat a zsidó nép A plenáris nyitotta meg Mo Szoloweitsiknak, gresszus és Jewish E referátumnál f hogy a végrehajtó a hivatalos jelent szónok terjessze a

Dr. Szolow

— A napir dotta Szoloweitsch választóvonalat huzt ért választották kü kérdéséről. Ez a sz volt szigoruan ker szónokok is beható ség problémáival. E des részleteibe hat mondottakat és il ügyet a megoldásh és elfogulatlan l egyrészt mert sz nem adhatnak utas mert a Jewish Age dig saját országá meg, holott szükség borították a Jewis A különböző telfog a szintézisét. Egyé hibájából, az a ve hogy az képezi e vonjunk-e be ne építés munkájába, formájában nem lé való tekintet nélkü a nemcionista réte csak akörül oszlan ténjék a Jewish A két vagy három ve nyek egész sora.

A te

A kibovítés a cionizmus politika galom, amely ezelt megvalósítása függ pontok határai közé rek következtében ság mélységébe zultunk: a zsidó né Palesztina felépítés tőségének megterem tudtuk egyforma mondhatnám, hogy sebességgel nyomult gságunk, amelynek hoznia az elmulasz baum képviselő mo sietnünk az építés